

Ilmastokumppanit. Kehittämistarpeita ja -ehdotuksia

Heta Itämäki

Kaupunkiympäristön aineistoja 2020:10

Ilmastokumppanit. Kehittämistarpeita ja -ehdotuksia

Heta Itämäki

Kannen kuva | Jussi Hellsten / Helsinki Marketing
Julkaisija | Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristön toimiala
ISBN | 978-952-331-828-1
ISSN | 2489-4257

Sisällys

Johdanto	3
1. Haastattelu.....	4
1.1. Lähtökohdat	4
1.2. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	5
1.3. Verkoston hyödyntäminen	6
1.4. Mitä kaupunki voisi tarjota Ilmastokumppaneille	7
1.5. Verkoston koordinointi ja toiminnan suunnittelu	8
1.6. Verkoston avoimuus	10
1.7. Helsingin hiilineutraaliustavoite	11
1.8. Vapaa sana.....	13
1.9. Yhteenveto.....	15
2. Kysely	18
2.1. Lähtökohdat	18
2.2. Verkoston jäsenyys.....	18
2.3. Toimintaodotukset	21
2.4. Verkoston avoimuus	24
2.5. Ilmastositoumukset.....	25
2.6. Helsingin hiilineutraaliustavoite	26
2.7. Käytännön toiminta	28
2.8. Viestintä	31
2.9. Vapaa sana.....	32
2.10. Yhteenveto.....	33
3. Johtopäätökset	35
Liitteet	38
Liite 1. Haastattelun kysymykset	38
Liite 2. Ilmastokumppanit -verkoston toiminnan nykyinen tarkoitus ja keskeisimmät tavoitteet	39
Liite 3. Ilmastokumppaneille toteutettu QuestBack-kysely	39

Johdanto

Ilmastokumppanit -verkosto on Helsingin kaupungin toimesta vuonna 2012 perustettu kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyöverkosto. Ilmastokumppanit -verkoston nykyisenä tavoitteena on luoda uusia toimintatapoja ja liiketoimintamahdollisuuksia, lisätä uudenlaista ja innostavaa yhteistyötä kaupunkialueen päästöjen vähentämiseksi, toimia näkyvästi ja viestiä tuloksista aktiivisesti sekä jakaa osaamista parhaista käytännöistä. Ilmastokumppanit -verkosto on tarkoitettu suurille ja keskiuurille yrityksille, jotka haluavat olla mukana tekemässä hiilineutraalia Helsinkiä. Verkostoon on päässyt mukaan myös yliopistot, korkeakoulut ja järjestöt niin sanottuina tukijäseninä. Tässä selvityksessä Ilmastokumppaneista puhuttaessa viitataan sekä yrityksiin että tukijäseniin. Verkostossa on mukana tällä hetkellä yhteensä 83 toimijaa.

Kaikki Ilmastokumppanit -verkoston jäsenyritykset ja -organisaatiot tekevät oman ilmastositoumuksen, jossa nimetään omaa toimintaa koskevat ilmastotavoitteet. Tavoitteiden tulee tähdätä nykytilan parantamiseen ja ylittää lainsäädännön asettavat vaatimukset, mutta tarkempia kriteereitä tavoitteiden asettamiselle ei ole määritetty. Helsingin apulaispormestari Anni Sinnemäki allekirjoittaa ilmastositoumukset Helsingin puolesta. Samalla Ilmastokumppanit -verkoston jäsenet sitoutuvat raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta ja niistä julkaistaan vuosittain Ilmastokumppaneiden saavutukset -raportti. Ilmastositoumusten lisäksi verkostossa järjestetään vuosittainen seminaari sekä työpajoja ja aamukahvitilaisuuksia erilaisten teemojen ympärillä.

Ilmastokumppaneiden toiminta on jatkunut nykyisellään vuodesta 2012 alkaen. Helsingin kaupungin kunnianhimoisen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen myötä myös Ilmastokumppanit -verkoston toimintaa halutaan tarkastella uudelleen. Alkuvuodesta 2019 toteutettiin Helsingin kaupunkikonsernin työntekijöille haastatteluja, joissa tunnistettiin erilaisia kehittämistarpeita ja löydettiin uusia ehdotuksia verkoston kehittämiseksi. Lisäksi Ilmastokumppanit -verkoston jäsenille toteutettiin sähköinen kysely, jossa selvitettiin mielipiteitä ja toiveita verkoston kehittämiskohteista. Haastattelun ja kyselyn kysymykset suunniteltiin yhdessä Ilmastokumppaneiden koordinaattorin kanssa, jotta saataisi mahdollisimman laaja kuva Ilmastokumppaneiden kehittämistarpeista. Haastattelujen ja kyselyn pohjalta saatiin paljon hyviä ideoita verkoston kehittämiseksi.

Tähän raporttiin on koottuna Helsingin kaupunkikonsernin työntekijöiden sekä Ilmastokumppanit -verkoston jäsenten näkemyksiä verkoston kehittämistarpeista. Keskeisimmät huomiot ovat koottu yhteenveto -kappaleisiin. Lisäksi kappaleessa 3 on nivottu yhteen haastattelujen ja kyselyn tulosten keskeisimpiä ristikkäisiä huomioita ja ajatuksia. Raporttiin nostettu myös yksittäisiä suoria lainauksia, joista vastaajia ei kuitenkaan voi tunnistaa. Raportti on valmistunut keväällä 2019 ja julkaistu kaupunkiympäristön aineistoja -sarjassa syksyllä 2020.

1. Haastattelu

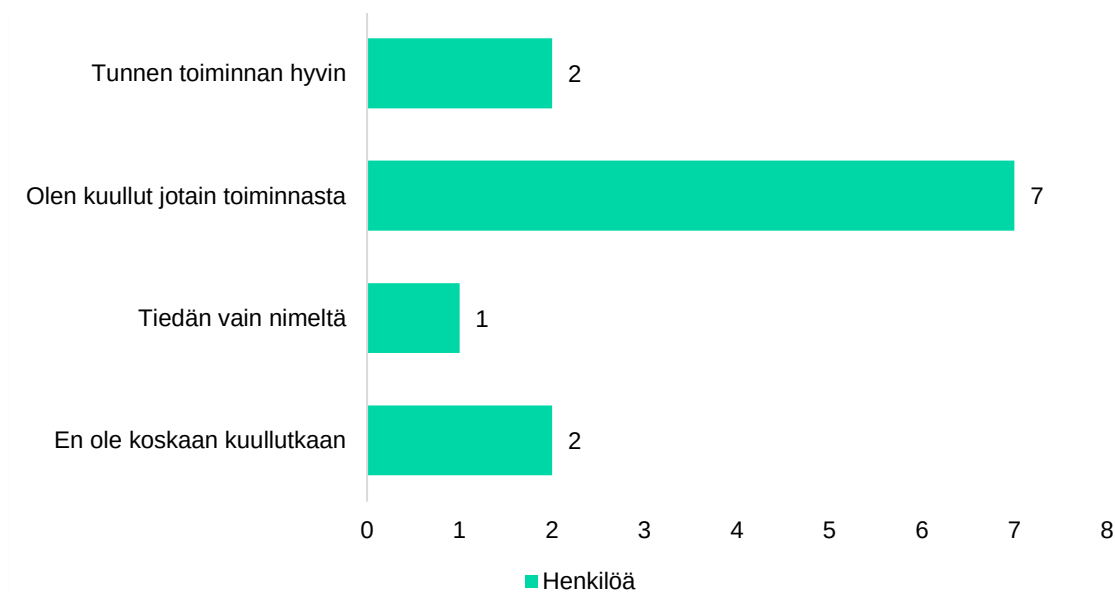
1.1. Lähtökohdat

Kaupunkikonsernin työntekijöille toteutetun haastattelun tarkoituksena oli selvittää muun muassa, kuinka hyvin Ilmastokumppanit -verkosto tunnetaan, minkälaista yhteistyötä kaupunki tekee eri toimijoiden kanssa, miten verkosto palvelisi paremmin kaupungin tarpeita, mitä kaupunki voisi tarjota Ilmastokumppaneille, miten toimintaa tulisi koordinoida, keiden pitäisi päästä mukaan toimintaan ja minkälaista yhteistyötä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tulisi tehdä.

Kaupunkikonsernin sisältä haastateltiin yhteensä 12 henkilöä Microsoft Teams:in sekä Skypen välityksellä. Haastateltaviksi valittiin Ilmastokumppanit -verkoston koordinaattorin nimeämiä henkilöt, joista kuitenkin kaikkia ei tavoitettu. Haastateltavat työskentelevät eri puolilla kaupunkikonsernia erityyppisissä tehtävissä. Haastateltavien nimiä ei julkaista, sillä vastaukset ovat suurimaksi osaksi subjektiiviseen mielipiteeseen perustuvia, eikä taustoilla katsota olevan merkitystä. Konkreettisemmat kehittämissuhteet on kirjattu ylös ja toimitettu Ilmastokumppaneiden koordinaattorin tiedoksi.

Haastattelupuhelun aikana haastateltaville jaettiin PowerPoint -esitys, josta haastateltavat pystyivät hahmottamaan kysymykset paremmin. Kaikki haastattelut nauhoitettiin vastaajien luvalla ja poistettiin välittömästi, kun keskeisimmät tiedot oli kirjattu ylös. Haastatteluja ei litteroitu sanatakkasti, vaan jokaiseen kysymyksen osalta ylöskirjattiin vain keskeisimmät asiat. Esitetyt kysymykset löytyvät liitteestä 1. Haastattelussa vastaajan ei oletettu tuntevan Ilmastokumppanit -verkoston toimintaa. Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin kaupunkikonsernin työntekijöiden tunte-
musta Ilmastokumppanit -verkostosta (kuvio 1).

Ilmastokumppanit -verkoston tunnettuus

Kuvio 1. Ilmastokumppanit -verkoston tunnettuus

Suurin osa vastaajista oli kuullut jotain Ilmastokumppaneiden toiminnasta ja kertoi myös osallistuneensa yksittäisiin tapahtumiin. Siitä huolimatta vastaajat kokivat, että eivät tunne verkoston toimintaa kovinkaan hyvin. Ensimmäisen kysymyksen yhteydessä kartoitettiin myös, kuuluvatko haastateltavat Ilmastokumppaneiden sähköpostilistalle ja haluavatko he liittyä siihen. Vastaajista kolme kertoi olevansa sähköpostilistalla. Kaksi vastaajaa ei ollut täysin varmoja ja seitsemän ilmoitti, etteivät ole sähköpostilistalla. Vastaajista neljä halusi liittyä sähköpostilistalle.

Ensimmäisen kysymyksen jälkeen jokaiselle haastateltavalle kerrottiin Ilmastokumppanit -verkoston toiminnan nykyinen tarkoitus ja keskeisimmät tavoitteet (ks. liite 2). Verkoston käytännön toiminnasta mainittiin ilmastositoumusten tekeminen sekä vuosittainen seminaari ja erilaiset aamukahvitilaisuudet.

1.2. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Toisessa kysymyksessä selvitettiin, tekevätkö haastateltavat omassa työssään tai työyksikössään yhteistyötä Ilmastokumppanit -verkoston jäsenten kanssa. Verkoston jäsenistä näytettiin lista PowerPoint -esityksessä. Poikkeuksetta kaikki vastasivat, että yhteistyötä tehdään ainakin jonkun Ilmastokumppanit -verkoston jäsenen kanssa. Kolmannen kysymyksen vastausten perusteella yhteistyötä tehdään myös lukuisten muiden toimijoiden kanssa.

Yhteistyöhön liittyvien kysymysten osalta selvitettiin, minkälaista yhteistyö eri toimijoiden kanssa käytännössä on. Tiivistäen voisi sanoa yhteistyön olevan varsin laajaa ja monitasoista. Vastauksissa nousi voimakkaimmin esille erilaiset hankeyhteistyön muodot sekä perinteiseen tilaaja-toimittaja -suhteeseen perustuva yhteistyö. Vastauksissa nostettiin esille erityisesti pilotti-, kokeilu- ja tutkimushankkeet. Hankkeesta riippuen kaupungin rooli on tyypillisesti koordinoida, osallistua asiantuntijana/edustajana tai tarjota alusta hankkeille. Kehitys- ja kokeilualustana toimimisen lisäksi yhteistyö saattaa perustua omaan työtehtävään, jolloin yritykset ja organisaatiot ovat kaupungin asiakkaita (esim. tilatarpeet, maankäyttö, liikennejärjestelyt). Lisäksi elinkeino-osasto tekee työnsä puolesta yhteistyötä lukuisten eri toimijoiden kanssa ja pyrkii lisäämään työpaikkoja, parantamaan yritysten toimintamahdollisuuksia ja saattamaan eri toimijoita yhteen.

Hankeyhteistyön lisäksi toinen keskeisin yhteistyömuoto on perinteinen palvelusopimuksiin perustuva yhteistyö. Erilaisissa hankinnoissa ja asiantuntijatyöissä hyödynnetään jatkuvasti konsulttiyritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen palveluita. Muutama vastaaja nosti esille myös markkinavuoropuhelun ja markkinainterventiot. Nämä vastaajat kertoivat viestivänsä yrityksille ja muille toimijoille aktiivisesti omista tavoitteistaan ja hyödyntävänsä markkinavuoropuhelua oman työn kehittämisessä. Eri toimijoiden kanssa käydään keskustelua kaupungin kehittämiseen liittyen esimerkiksi kaupunkisuunnittelusta tai kaavoituksesta. Haasteita annetaan eri toimijoiden ratkaistavaksi ja yhteistyön kautta pyritään löytämään uusia toimintatapoja tai palveluita. Suoran sopimuksen lisäksi yhteistyö voi perustua myös arvolupaukseen, joka vahvistaa luottamusta siitä, että tehdään samansuuntaisia asioita (esimerkiksi hiilineutraaliustavoitteeseen peilaten). Vastauksissa nostettiin esille myös Kaupunkiakatemian -yhteistyöverkosto keskeisenä korkeakouluyhteistyötahona sekä yleisesti muu kaupungin verkostoyhteistyö, jossa Helsinki on mukana. Yhteistyötä tehdään myös kansainvälisesti lukuisten eri toimijoiden kanssa sekä kansallisesti kuntien kanssa.

Yhteistyön muotoihin liittyvissä vastauksissa huomionarvoista on se, että Ilmastokumppanit -verkoston toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö ei linkity lähtökohtaisesti ilmasto- tai ympäristöteemaan. Sen sijaan yhteistyö perustuu todennäköisemmin perinteisiin palvelusopimuksiin tai erilaisien hankkeiden myötä tehtävään yhteistyöhön. Kukaan vastaajista ei maininnut Ilmastokumppanit -verkostoa yhteistyökanavana.

1.3. Verkoston hyödyntäminen

Kysymyksessä 4 selvitettiin, voisiko Ilmastokumppanit -verkostoa hyödyntää omassa työssä tai oman työn kehittämisessä. Vastaajista yhdeksän uskoi, että verkostoa voisi hyödyntää ja kolme vastaajaa ei osannut sanoa. Verkostoa uskottiin voitavan hyödyntää useilla eri tavoilla, mutta useasti myös todettiin, ettei sitä ole juurikaan tähän mennessä hyödynnetty. Kysymyksen pohjalta käyty keskustelu oli pitkälti pohdiskelevaa ja lähinnä ideoiden heittelyä ilmoille.

”Ilmastonäkökulma on vahvasti läsnä työssä, mutta Ilmastokumppanit -verkosto ei ole toistaiseksi noussut mihinkään rooliin.”

Verkoston hyödyntämismahdollisuudet liitettiin herkästi erilaisiin hankeyhteistyömuotoihin. Esimerkiksi Fiksu Assa -hankkeeseen voisi löytyä yhteistyötahoja Ilmastokumppaneista erityisesti konkreettisissa toimissa ja niiden jatkojalostamisessa. Hankkeisiin myös haetaan usein kehittämisideoita yrityksiltä. Ilmastokumppanit -verkostoa voitaisiin hyödyntää siis markkina- ja kehittämisvuoropuhelun alustana sekä tiedonvaihtokanavana. Yksittäisinä vastauksina esille nostettiin myös verkoston kautta tuleva uusi tieto ja uudet ajatukset ja niiden hyödyntäminen omassa tekemisessä, ilmastokumppaneiden näkemysten selvittäminen kaupungin kehittämistarpeista (ilmastokontekstissa) ja Ilmastokumppaneiden mahdollisuudet tarjota jotain kaupungin kehittämiseen. Lisäksi Ilmastokumppaneita uskottiin voitavan hyödyntää esimerkiksi pyöräilyn tai muun liikkumisen edistämisessä sekä puurakentamisessa ilmastonäkökulmasta.

Kysymystä pohdittiin myös siitä näkökulmasta, voisiko Ilmastokumppaneita haastaa perustuen siihen, että he ovat itse sitoutuneet edistämään tiettyjä asioita ilmastositoumuksissaan ja allekirjoittaessaan sitoumuksen Helsingin kaupungin apulaispormestarin kanssa. Pohdinnan taustalla oli huoli muun muassa yritysten maankäyttöön ja liikenteeseen liittyvistä toiveista, jotka ovat usein ilmastotavoitteiden vastaisia. Voisiko kaupunki siis nojata päätöksissä jonkin verran ilmastokumppanit -jäsenyyteen?

Verkostoyhteistyön haasteena koettiin, että Ilmastokumppaneiden tulisi lähtökohtaisesti ymmärtää, ettei yhteistyö kaupungin kanssa anna ohituskaistaa hankintoihin tai hankkeisiin. Hankintoja ja hankkeita ohjaavat ensisijaisesti puitesopimukset ja hankekohtaiset kilpailutukset, vaikka pilotihankkeissa yhteistyö voi olla kertaluonteisesti mahdollista ilman kilpailutusta. Vastauksissa korostui riittämätön tietoisuus Ilmastokumppanit -verkoston toiminnasta, mikä vaikeuttaa sen hyödyntämismahdollisuuksien tunnistamista oman työn kannalta. Vastaajista vain yksi kertoi hyödyntävänsä verkostoa omassa työssä ja oman työn kehittämisessä. Yksi vastaaja uskoi, että mikäli toimintaan saadaan enemmän virtaa ja näkyvyyttä, se voisi olla paremmin hyödynnettävissä.

1.4. Mitä kaupunki voisi tarjota Ilmastokumppaneille

Seuraavaksi selvitettiin minkälaisia asioita kaupunki voisi tarjota Ilmastokumppanit -verkostolle. Keskeisimpiä asiasanoja on koottu kuvioon 2. Kysymystä lähestyttiin luonnollisesti oman työtehtävän kautta. Työnkuvan puolesta kaupunki tarjoaa esimerkiksi kaupunkisuunnitteluun, tilavarauksiin, liikenteeseen, avoimen datan rajapintaan ja yritystoiminnan edistämiseen liittyviä palveluita yrityksille. Näin ollen kaupunki voi tarjota useita erilaisia alustoja Ilmastokumppaneiden toiminnalle. Vastauksissa nostettiin myös esille isompi mittakaava: Helsingin tulisi olla elinkeinopoliittisessa mielessä yrityksille sellainen paikka, jossa on hyvät edellytykset toimia ja syitä olla. Helsinki-brändiä vahvistamalla ja yhteistä arvopohjaa kehittämällä Helsingin lukuisat eri toimijat hyötyisivät. Vahvan Helsinki-brändin myötä yritykset voisivat saada referenssiarvoa myös vientiin. Yhden vastaajan mielestä Helsingin täytyy pääkaupunkina ajaa koko Suomen asioita sekä edistää myös kansainvälistä kilpailua.

Omaan työnkuvaan perustuvien asioiden lisäksi, lähes kaikki vastaajat nostivat esille yhteistyön eri konteksteissa. Useissa vastauksissa nousi esille Ilmastokumppaneiden tapahtumiin osallistuminen puheenvuorolla esimerkiksi tulevista hankkeista tai toteutuneiden hankkeiden kokemuksesta, muista kaupungin ajankohtaisasioista (esimerkiksi rakentamisesta tai korjaamisesta) sekä yleisistä näkemyksistä Helsingin tulevaisuudesta. Vastausten mukaan Ilmastokumppaneiden tapahtumia voitaisiin pitää yhteistyöfoorumeina, joissa käytäisiin avointa keskustelua, vuoropuhelua ja kokemusten vaihtoa erilaisten asioiden ympärillä esimerkiksi teemakohtaisesti. Eräs vastaaja nosti esille, että haasteita yhdessä ratkaisemalla koko Helsinki hyötyisi ja saisi elinvoimaa. Yhteiskehittämisestä voisi syntyä uusia ympäristöinnovaatioita ja niiden kokemuksista oppisi sekä kaupunki että Ilmastokumppanit. Ilmastokumppanit nähtiin myös hyvänä verkostona löytää pilottikohteita sekä uusien toimintamallien luomisessa. Avoimella keskustelulla esimerkiksi hankkeiden alkuvaiheesta alkaen eri toimijat saataisiin ehkä myös paremmin sitoutettua niihin.

Kuvio 2. Mitä kaupunki voisi tarjota Ilmastokumppaneille

Ilmastokumppaneiden toimintaa voitaisiin myös jossain määrin markkinoida oman työn ohessa esimerkiksi erilaisissa tilaisuuksissa mainitsemalla verkoston olemassaolosta. Erityisesti pienet yritykset, joilla on vähäisesti resursseja pohtia ilmasto- ja ympäristöasioita, saattaisivat hyötyä verkoston tuomasta tuesta. Eräs vastaaja uskoi, että isot yritykset löytävät resursseja ilmasto- ja ympäristöasioiden edistämiseen muualtakin ja siksi pieniä kannattaisi erityisesti tukea verkoston kautta. Toinen vastaaja pohti mahdollisuuksia kuulla Ilmastokumppaneita yhtenäisenä joukkona, esimerkiksi kaupungin elinkeinopoliittisiin haasteisiin liittyen. Mielenkiintoinen ehdotus yhteistyöstä oli myös ilmastoteemaan liittyvien kesätyöntekijöiden palkkaaminen. Kaupungilla on erilaisia kesätyöhön liittyviä tukijärjestelmiä, joilla nuoria voitaisi palkata yrityksiin pohtimaan erityisesti ilmasto- ja ympäristökysymyksiä.

Yleisesti vastauksista nousi esille, että kaupungilla on resursseja osallistua monen tyyppiseen yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa. Myös halukkuutta yhteistyöhön on: kuten eräskin vastaaja totesi, että voisimme tarjota lähes mitä tahansa, mikä olisi hyödyllistä yrityksille. Haasteellista on tehdä yhteistyöstä kuitenkin konkreettista ja siitä tarvittaisiin lisää keskustelua yhdessä Ilmastokumppaneiden kanssa. Tämän ja edellisen kysymyksen vastauksista on tunnistettavissa, että tällä hetkellä Ilmastokumppanit -verkostoa ei osata vielä hyödyntää riittävästi kaupungin toiminnan kehittämiseksi eikä verkostoa tunneta riittävän hyvin, jotta sitä osattaisi lähestyä erilaisilla yhteistyöehdotuksilla.

1.5. Verkoston koordinointi ja toiminnan suunnittelu

Haastattelussa selvitettiin miten verkoston toimintaa kannattaisi koordinoita ja pitäisikö verkostolle perustaa ohjausryhmä. Vastaajista suurin osa eli seitsemän vastaajaa ei osannut vastata ohjausryhmän perustamiseen liittyvään kysymykseen yksiselitteisesti. Kaikki vastaajat kuitenkin perustelivat näkemyksiään ja epävarmoissa vastauksissa nousi sekä myönteisiä että kielteisiä seikkoja ohjausryhmän perustamisesta.

Vastaajista kolme piti ohjausryhmän perustamista järkevänä vaihtoehtona. Vastauksissa nousi esille, että ohjausryhmä mahdollistaisi sen, että verkosto palvelisi paremmin myös kaupungin tarpeita. Tällöin se edellyttää laaja-alaista joukkoa kaupunkikonsernista miettimään toimintaa. Erään vastaajan mielestä ohjausryhmässä täytyy ehdottomasti olla mukana vähintään yksi kaupungin ympäristöasioista vastaava henkilö. Suurin osa vastaajista ei osannut sanoa, kannattaisiko ohjausryhmä perustaa, mutta ohjausryhmä nähtiin kuitenkin hyvänä, mikäli siihen saadaan useita ihmisiä mukaan ideoiden kehittämiseen ja vastuun jakamiseksi. Ohjausryhmän arveltiin olevan hyödyllinen, jos siellä konkreettisesti suunniteltaisiin toimintaa, eikä ryhmä jäisi vain itsetarkoitukseksi.

Ohjausryhmä nähtiin hyödyllisenä muun muassa ideoimisen ja monipuolisten näkemysten aikaansaamiseksi. Ohjausryhmiä pidettiin myös hyvänä keinona levittää tietoa, sitouttaa ja jakaa konkreettisia materiaaleja eteenpäin vietäväksi. Ohjausryhmässä Ilmastokumppaneilla olisi myös mahdollisuus antaa palautetta toiminnasta. Mikäli ohjausryhmä perustettaisiin, siinä tulisi haastattelujen mielestä olla mukana kaupungin edustajien lisäksi myös verkoston yrityksiä ja organisaatioita, sekä mahdollisesti myös muita ulkopuolisia toimijoita, esimerkiksi kansallisesti asioita edistävät tahot, liitot, kansalaisjärjestöt, Motiva, valtio, Sitra, ajatushautomotyyppiset toimijat jne. Yhden vastaajan mukaan ohjausryhmän jäsenten olisi hyvä myös vaihtua säännöllisin ajoin.

Vastausten mukaan mahdollisessa ohjausryhmässä ja ylipäättään toiminnan suunnittelussa tarvittaisiin nykyistä laajempaa perspektiiviä, eikä Ilmastokumppaneiden toiminnan tarvitsisi olla niin tiiviisti kiinni kaupunkioorganisaatiossa. Jo kaupunkistrategian mukaankin maailman toimivin Helsinki on kaupunkilaislähtöinen palveluorganisaatio. Vastaajista kaksi korosti, että Helsingin kaupunki organisaationa ei ole koko Helsinki. Ilmastokumppanit -verkosto voisikin olla osa Helsingin ekosysteemiä ja sosiaalista rakennetta eli osa Helsingin kokonaisuutta, eikä vain osa kaupunkioorganisaatiota. Ilmastokumppanit voisivat toimia eräänlaisena liimana kaupunkiekosysteemin eri toimijoiden välillä ja edistää sitä kautta maailman toimivimman kaupungin syntymistä.

Vaikka monet vastaajat pitivät ohjausryhmän perustamista hyvänä ajatuksena, moni pohti myös sitä, että erilaisia ohjausryhmiä on olemassa jo melko paljon. Monille vastaajille ohjausryhmä -terminä oli ”allergisoiva” ja herätti epäilyksiä, sillä ohjausryhmiä on niin paljon. Sen sijaan toiminnan koordinointi voisi tapahtua esimerkiksi projekti- tai suunnitteluryhmässä. Erään vastaajan mukaan ryhmän nimi ei kuitenkaan saisi kuulostaa vapaaehtoistyöltä. Lisäksi mahdolliseen suunnitteluryhmään tmv. pitäisi saada sitoutettua kaupungin johto. Vastausten perusteella laaja-alainen suunnitteluryhmä tai muu ryhmä olisi kuitenkin edellytys sille, että verkosto palvelisi paremmin eri toimijoiden tarpeita. Eräs vastaaja pohti myös mahdollisuutta jakaa vastuuta ja aktivoida Ilmastokumppaneita toiminnan suunnitteluun, vaikka varsinainen vetovastuu jäisikin kaupungille.

”Ohjausryhmän sijaan voisi järjestää täsmäpalaveriteita, joissa on selkeä aihe tai tarve, jota käsitellään.”

Kaksi vastaajaa oli selkeästi sitä mieltä, että ohjausryhmää ei ole syytä perustaa. Perusteluina nähtiin, että ohjausryhmiä on jo paljon, eivätkä ne ole ainoa tapa suunnitella toimintaa. Vaihtoehtona voisi olla kevyempi suunnitteluryhmä, joka nousi myös epävarmojen vastaajien keskuudessa esille. Myös esimerkiksi tapahtumien ja tilaisuuksien yhteydessä osallistujia voitaisiin aktivoida verkoston toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun. Myös haastattelut ja kyselyt antavat toiminnan suunnittelun ja koordinoinnin tueksi tärkeää tietoa ja niitä kannattaisi hyödyntää systemaattisemmin. Yksi vastaaja korosti myös sitä, että ennen ohjausryhmän perustamista tulee miettiä mitä verkostolla halutaan saada aikaiseksi ja vasta sitten miettiä rakenteita. Yksi vastauksesta epävarma pohti myös, että ohjausryhmän sijaan voisi järjestää täsmäpalaveriteita, joissa on selkeä aihe tai tarve, jota käsitellään. Se edellyttää kuitenkin Ilmastokumppaneiden koordinoijalta eri toimijoiden aktiivista ja jatkuvaa yhteensaattamista. Toinen vastauksesta epävarma pohti, että toimintaa kannattaa jatkaa nykyisellä mallilla, mikäli se palvelee edelleen verkoston tarpeita. Tarvittaessa voidaan myös perustaa esimerkiksi hankekohtaisia ohjausryhmiä. Vastauksissa nousi esille myös, että ohjausryhmän voisi yhdistää johonkin olemassa olevan ohjausryhmän toimintaa. Yksi vastaajista ehdotti, että samaa ohjausryhmän perustamisesta kysytään myös Ilmastokumppaneilta: olisiko ohjausryhmään ylipäättään kiinnostuneita?

1.6. Verkoston avoimuus

Ilmastokumppanit -verkosto on ollut toistaiseksi avoin vain keskisuurille ja toimijoille. Haastateltavilta kysyttiin mielipidettä siitä, pitäisikö verkosto olla avoin kaikenkokoisille toimijoille. Vastauksissa korostui mielipide siitä, että verkostoon tulisi ottaa kaikenkokoiset toimijat mukaan. Se edellyttää kuitenkin muutoksia toiminnan koordinoimisessa ja suunnittelussa, jotta toiminnassa säilyy mielekkyys kaikille osapuolille.

Kahdeksan vastaajaa oli ehdottomasti sitä mieltä, että verkoston tulisi olla avoin kaiken kokoisille yrityksille. Perusteluja sille, miksi pienet toimijat pitäisi jättää ulkopuolelle ei juurikaan löydetty ja toisaalta noin 95 % yrityksistä on pieniä. Pienillä yrityksillä on myös suuri vaikutus, sillä ne vaikuttavat pienillä ratkaisuilla suoraan esimerkiksi parkkipaikkoihin, lajitteluun tai paketointiin. Esimerkiksi pieni ravintola voi tuottaa valtavasti jätettä ja kaivata opastusta tällaiseen asiaan. Pienet toimijat hyötyisivät verkostosta merkittävästi, sillä heillä haasteena on usein verkostojen puute ja erityisesti ilmasto- ja ympäristöasioissa he hyötyisivät, kun asioita ei tarvitsisi yksin pähkäillä tai käyttää siihen niin paljon omia resursseja. Lisäksi verkoston avoimuutta perusteltiin sillä, että kaupungin tehtävänä on tarjota start-upeille suhteita, referenssejä ja yhteyksiä. Verkoston avoimuus ja erilaisten toimijoiden välillä tehtävä yhteistyö voitaisiin myös nostaa verkoston keskeiseksi vahvuudeksi.

”En ymmärrä, miksi ketään pitäisi jättää verkoston ulkopuolelle...”

Toiminnan mahdollisesti laajentuessa tulisi korostaa verkoston arvopohjaa. Yhteisten arvojen taustalla voisi olla ainakin osittain Helsingin kaupungin arvot, mutta arvojen ja tavoitteiden täytyy kuitenkin olla verkostossa yleisesti hyväksyttyjä, jotta ne voivat olla kaikkien verkoston toimijoiden yhteisiä arvoja. Arvopohjaa korostettiin muutamassa vastauksessa erityisesti siksi, että Ilmastokumppaneiden pohjimmaisena tarkoituksena nähtiin tahto vaikuttaa valintoihin, joita tehdään arvojen pohjalta. Verkosto voidaan nähdä myös keinona laajentaa demokratiaa, sillä verkostossa tehdään konkreettisia asioita.

Mikäli toiminta laajenisi, verkostolle voitaisiin perustaa toimiala- tai teemakohtaisia alaverkostoja. Toiminta voitaisiin myös jakaa kahteen, jolloin isot ja pienet jäsenet toimisivat erikseen. Tällöin pienet yritykset voisivat kiihdyttää toisiaan ja saada uusia toimintamalleja ja kaupallisia ideoita toisiltaan. Yksi vastaaja pohti, lakkaako isoja yrityksiä kiinnostamasta, jos pienet toimijat ovat mukana? Toisen vastaajan mukaan uudet innovatiiviset ideat lähtevät kuitenkin tyypillisesti pieniltä yrityksiltä ja isot toimijat voisivat hyötyä yhteistyöstä. Siksi pieniä ja isoja toimijoita ei välttämättä kannata jakaa erilleen. Vastauksissa pohdittiin myös sitä, olisivatko pienet toimijat verkoston jäseniä vai mukana muilla tavoilla. Pienille toimijoille voitaisiin laittaa myös oma ”ohjelma” käytiin järjestämällä tukea ja tilaisuuksia erityisesti heille suunnattuna. Pienten toimijoiden ohjelmaa voitaisiin suunnitella ja käynnistää esimerkiksi yhdessä yritysluotsien kanssa.

Vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että verkoston pitäisi jatkaa nykyisellään, eikä olla avoin kaikenkokoisille yrityksille. Vastaajan mukaan pieniä yrityksiä voisi kuitenkin edustaa verkostossa esimerkiksi Helsingin yrittäjät tai Kauppakamari, sen sijaan että parin hengen yrityksiä otettaisiin verkostoon mukaan. Yksi vastauksesta epävarma pohti, että kannattaa keskittyä isoihin toimijoihin, joiden vaikutukset ovat suurempia. Pienet yritykset voisivat kuitenkin päästä mukaan esimerkiksi saman alan sisällä tehtyjen pienyritysten yhteenliittymien kautta. Esille nostettiin myös resurssien

rajallisuus: mikäli verkosto on avoin kaikille, tarvitaan entistä parempaa koordinoitua ja suunnitelmallisuutta toimintaan, jotta verkoston jäsenmäärän kasvu ei heikennä tai vaikeuta verkoston toimintaa. Kaksi vastaajaa eivät osanneet vastata kysymykseen, eivätkä perustelleet asiaa sen enempää.

1.7. Helsingin hiilineutraaliustavoite

Haastattelun kahdeksantena kysymyksenä selvitettiin, millaista yhteistyötä kaupungin ja yritysten tulisi tehdä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Kysymyksen asettelussa viitattiin erityisesti kaupungin hiilineutraaliustavoitteeseen vuodelle 2035. Kysymys oli varsin laaja ja sitä lähestyttiin erilaisista näkökulmista. Kaikki vastaajat kuitenkin nostivat esille, että kaupunki ei voi päästä vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen ilman tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Yhteistyöhön on otettava mukaan kaikki Helsingin toimijat: kaupunkilaiset, yritykset ja organisaatiot, yhteisöt sekä korkeakoulut ja tutkimuslaitokset. Hiilineutraaliustavoite edellyttää uusien ratkaisumallien löytymistä ja valtavia muutoksia useissa eri toiminnoissa. Siksi kaupungin kannattaisi hyödyntää verkostoyhteistyötä ja ratkaista ongelmia yhdessä eri toimijoiden kanssa. Laajan verkostoyhteistyön avulla Helsinki ekosysteeminä voisi olla kilpailukykyisempi kansallisesti ja kansainvälisesti. Myös erilaisia ilmastoteemaan kytkettäviä fiksua rahoitusratkaisuita tulisi miettiä. Lähtökohtaisesti Helsingin tulee olla avoin kehitysympäristö, jossa yrityksillä on hyvät toimintaedellytykset ja mahdollisuudet hyödyntää erilaisia kokeilualustoja. Helsinki -brändin ja ilmastobrändin vahvistaminen voisi olla yksi osa ilmastotavoitteiden saavuttamista.

”Yritykset ovat avainasemassa monissa asioissa. Tarvitaan yhteiskehittämistä, avoimuutta, kuuntelemista, osallistamista ja parempaa viestintää.”

Vastaajien mukaan Ilmastokumppanit -tyyppisen verkoston parasta antia ovat kohtaamiset, keskustelu ja osapuolten lisääntyvä ymmärrys asioista. Samalla tietoja ja ideoita voidaan vaihtaa, ja uutta liiketoimintaa saattaa syntyä. Verkostoitumalla ja hyviä kokemuksia jakamalla parhaita toimintatapoja saataisiin laajemmin käyttöön koko kaupungissa. Verkostoon voitaisiin tuoda keskusteltavaksi erilaisia kaupungin haasteita, esimerkiksi kuinka lisätä kasvisruoan osuutta, vähentää ruokahävikkiä, lisätä kestäviä hankintoja, parantaa energiatehokkuutta tai hiilijalanjälkeä rakentamisessa jne. Yksi vastaaja nosti esille, että ilmasto- ja ympäristöasioissa suhteellisuuden hahmottaminen on vaikeaa ja tutkimustietoa esimerkiksi hiilidioksidipäästöistä rakentamisen ja korjaamisen välisestä suhteesta on olemassa vähän - tällaista yleistä keskustelua voitaisiin myös käydä verkostossa.

Vastauksissa nousi esille, että verkoston tulee toimia avoimesti ja osallistavasti. Se kuitenkin edellyttää, että Ilmastokumppanit otetaan mukaan varhaisessa vaiheessa kaupungin suunnitteluun ja kehittämiseen sekä käytännön toteuttamiseen ja tehtyjen asioiden arvioimiseen. Ilmastokumppanien tilaisuudet voisivat olla tiedotusta, koulutusta ja muita yhteisiä tapahtumia erilaisten teemojen ympärillä. Tapahtumien järjestämiseen voisivat osallistua sekä Ilmastokumppanit, mutta

myös kaupungin eri toimijat koko kaupunkikonsernista. Vastauksissa nousi myös esille, että nykyiset tilaisuudet ja työpajat on koettu informatiivisina ja hyödyllisinä, mutta yhteistä tekemistä tarvittaisiin vielä nykyistäkin enemmän.

Kysymyksen kohdalla pohdittiin myös Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmassa yritysten roolia. Voisiko ilmastositoumuksia kiristää esimerkiksi edellyttämällä, että ilmastositoumukset linkittyvät toimenpideohjelmaan? Haasteellisena ja kyseenalaisena tämä nähtiin sen vuoksi, että suuret yritykset ja organisaatiot toimivat myös Helsingin ulkopuolella, kansallisesti ja kansainvälisesti. Yhden vastaajan mukaan yritysten sitoumuksia ei kannata keskittää vain Helsinkiin, koska useiden toimijoiden päästöt jakautuvat myös muualle ja ilmasto on loppujen lopuksi kaikkien yhteinen. Eräässä vastauksessa nostettiin esille, että Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmassa vastuut ja roolit on jo määriteltä, eikä sitä siksi kannata nostaa sen enempää yritysten harjoille.

Kysymyksen pohjalta käydyssä keskustelussa pohdittiin, että ilmastositoumukset voisi rakentaa samojen otsikkojen alle kuin Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma on laadittu (esim. liikenne, rakentaminen, hankinnat, kompensointi jne.). Tällöin yritysten sitoumuksista voisi tulla monipuolisempia ja niitä voisi ristiinpeilata kaupungin tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa ja katsoa kuinka toiminta korreloi kaupungin tavoitteiden kanssa. Ristiinpeilaaminen lisäisi tietoisuutta siitä missä mennään ja tarvittaessa haasteita, ongelmia tai puutteita pystyttäisiin nostamaan keskusteltavaksi. Ilmastositoumusten linkittäminen Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan nähtiin mahdollisena myös informaatio-ohjaustasolla. Se edellyttää kuitenkin kaupungin tavoitteen avaamista ja konkreettisten toimenpiteiden esille nostamista. Tehokkaalla viestinnällä kaupunki voisi uskottavasti viestiä olevansa tosissaan sitoutunut hiilineutraaliustavoitteeseen ja samalla kannustaa yrityksiä oma-aloitteiseen ilmastositoumusten kiristämiseen. Yksi vastaaja nosti myös esille, että ilmastositoumusten laatimiseksi olisi hyvä tarjota tukea yrityksille, eikä pitää itsestään selvänä, että yritykset tietävät mitä kunnianhimoiset ilmastotavoitteet pitävät sisällään.

”Olisihan se hienoa, että hiilineutraali Helsinki tehdään yhdessä Ilmastokumppaneiden kanssa.”

Vastauksissa nostettiin esille myös, että hiilineutraaliustavoite edellyttää verkoston laajentamista ja nykyistä suuremman joukon sitouttamista yhteisiin ilmastotavoitteisiin. Toimijoita pitää olla mukana paljon ja suunnan on oltava yhteinen. Verkoston kautta eri alojen toimijoita voidaan kohtauttaa. Käytännössä se tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että yritykset, joilla on uusia energiatehokkuuden ratkaisuja voivat löytää potentiaalisia käyttöönottajia kaupan alan yrityksistä tai rakennusosalta. Oleellista on, että kaikki toimijat hyötyvät verkostosta jollain tavalla, eikä hyötyjän tarvitse olla kaikissa tapauksissa vain Helsingin kaupunkiorganisaatio. Myös tuotekehitystä voidaan edistää verkoston avulla. Yksi haastatteluun vastannut kertoi, että oman työn kautta on onnistuneesti vaikuttettu puurakentamisen lisääntymiseen, jonka myötä yritykset myös kehittävät tuotteitaan paremmin kaupunkiin sopiviksi ja energiatehokkaammaksi.

Useampi vastaaja toi esille viestinnän ja markkinoinnin tärkeyden. Kaupungin tulisi viestiä ilmastotavoitteista kaikille kaupungin toimijoille entistä selkeämmin ja osoittaa, että Helsingin kaupunki on tosissaan sitoutunut ilmastotavoitteisiin. Ilmastotavoitteet tulee myös kääntää selkeäksi konkretiaksi: mitä se tarkoittaa sähkölatauspisteissä, keskuslämmityksessä, kaupungin hankinnoissa tai muissa konkreettisissa asioissa? Tehokkaalla viestinnällä yritykset voivat ymmärtää paremmin,

miten liiketoimintaympäristö on muuttumassa. Tällöin yritykset voivat paremmin ennakoida oman liiketoiminnan suunnittelua ja investointeja. Yhden vastaajan mukaan toimintaympäristön muuttamista on toki vaikea ennakoida, mutta sitä tulee nyt myös kaupungin opetella ja hyödyntää yrityksiä siihen valmistautumisessa.

Tehokkaamman viestinnän avulla myös yritysten mielenkiintoa kehittää omaa toimintaa ilmasto-teen ympärillä voitaisiin lisätä. Toisaalta yksi vastaaja korosti sitä, että Ilmastokumppaneiden toiminta on Helsingin kaupungin ja Ilmastokumppaneiden toimijoiden yhteistä, jolloin myös mahdollinen viestintä- tai markkinointikampanja tulisi olla yhteinen. Yhteisellä viestintäkampanjalla yritykset voisivat lisätä ilmastotietoisuutta myös oman yrityksen tai organisaation sisällä. Tehostamalla viestintää yritysten sekä niissä työskentelevien ihmisten ympäristötietoisuutta voidaan kasvattaa. Viestinnällä voidaan vaikuttaa siis laajemmin yritysten asenneilmapiiriin muuttamiseen, tietoisuuden ja kunnianhimon kasvattamiseen ilmastoasioissa. Yleinen ilmastotietoisuuden lisääntyminen helpottaisi myös kaupunkia ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Tehokkaampaa viestintää tarvitaan myös kaupunkikonsernin sisällä, jotta verkoston paras mahdollinen hyödyntämispotentialiaali voidaan saavuttaa. Ei riitä, että verkostossa puhutaan vain ilmastosta ilmastoasiantuntijoiden johdolla. Konkreettisuuden lisäämiseksi toimintaan on saatava mukaan kaikki kaupungin toimialat, virastot ja liikelaitokset. Tässä yhteydessä esimerkiksi ekotukihenkilöitä voitaisiin hyödyntää.

1.8. Vapaa sana

Haastattelun viimeisessä kohdassa annettiin vastaajille vapaus esittää vielä muita kehittämisehdotuksia tai toiveita sekä antaa palautetta verkoston toiminnasta. Vastaukset jakaantuivat eri tavoilla: osa korosti aikaisemmissa kysymyksissä mieleen tulleita seikkoja ja osalla tuli vielä täysin uusia ajatuksia mieleen. Tärkeänä seikkana nostettiin esille, että Ilmastokumppaneiden ensimmäisenä kehittämisaskeleena tulisi miettiä, mitä Ilmastokumppanit -verkostolta lähtökohtaisesti halutaan. Toiminnan vision ja tavoitteiden päivittäminen olisi hyvä lähtökohta. Pohdittavaksi voisi nostaa, miten kaupungin toimenpiteillä ja kumppanuuksilla voidaan ylipäätään edistää ilmasto-ymönteistä yritys- tai liiketoimintaa? Taustalla oli ajatus, että Helsinkiin voisi syntyä uusia yrityksiä ja yrityksissä sellaisia ratkaisuja, joilla on laajempaa potentiaalia käyttöönololle.

”Verkoston parasta antia ovat kohtaamiset, keskustelu ja osapuolten lisääntyvä ymmärrys asioista.”

Myös verkoston profiilia tulisi miettiä uudelleen: miten erottua muista verkostoista? Pohdittavaksi kannattaa nostaa myös se, onko verkoston tunnettuus riittävällä tasolla kaupungin sisällä, ja jos ei, mitä sen eteen pitäisi tehdä? Samalla voi pohtia, voisiko Ilmastokumppanit kansainvälistyä verkostona tai voisiko Ilmastokumppanit olla läsnä kansainvälisissä tapahtumissa, esimerkiksi World Circular Economy Forumissa tai muissa isoissa tapahtumissa, joita järjestetään Helsingissä. Kun toiminnan tavoitteet ovat selkeitä, toiminnan voisi aloittaa voimalla uudelleen esimerkiksi kick-off –tyyppisellä tilaisuudella.

Ilmastokumppanit -verkostoa voidaan hyödyntää muutosjohtamisen välineenä yhteisen muutoksen tekemisessä. Se edellyttää kuitenkin taustalle yhteisiä arvoja. Yhteisen arvopohjan myötä yritykset voivat luoda täysin uudenlaisia kyvykkyksiä yhdessä, jonka myötä voi syntyä ennennäkemättömiä innovaatioita ja kilpailukykyä alueelle. Modulaarisen ajattelun mukaan yhden yrityksen ei tarvitse valmistaa koko tuotetta tai palvelua yksin, vaan yhteistyön kautta päästään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Tällaisessa prosessissa yritykset saavat kilpailukykyä ja kyvykkyksiä käyttöönsä, Helsinki valmiin tuotteen tai palvelun ja koko Helsingin alue elinvoimaa. Avoimesti toimimalla ja tehokkaasti viestimällä Helsinki -brändiä voidaan verkoston kautta myös vahvistaa.

Verkosto nähtiin myös hyvänä kehitysalustana, jossa konkreettisia haasteita ja ongelmia voidaan yhdessä ratkoa. Yhteistä tekemistä tarvittaisiin entistä enemmän muun vuorovaikutuksen rinnalle. Yksi vastaaja ehdotti yhteisen seminaarin järjestämistä, jossa yritykset törmäytetään kaupungin toimijoiden kanssa. Teemana voisi olla liikenne ja kaupunkisuunnittelu, sillä kestävästä kaupunkikehitystä tulee tehdä tavoitteellisesti samalla huomioiden kuitenkin myös yritysten tarpeet ja ehdot.

Muutama korosti vielä erikseen sitä, että Ilmastokumppanit -verkoston toiminta ei ole riittävän hyvin tunnettua ja näkyvää. Vastauksissa viitattiin näkyvyyteen kaupunkikonsernin sisällä, mutta myös kaupunkilaisille kohdistuvaan viestintään ja markkinointiin. Aktiivisella markkinoinnilla ja viestinnällä voitaisiin luoda painetta koko kaupunkiin ilmastoasioiden edistämiseksi. Näkyvyyden lisäämiseksi ehdotettiin esimerkiksi rahoitettua hanketta, jotta saataisi markkinointikampanja ja viestintä vahvasti esiin. Useampi vastaaja nosti esille, että periaatteessa verkosto voi varmaankin jatkaa nykyiselläänkin toimintaa, mutta hyvänä vaihtoehtona olisi tehdä tästä näkyvämpi ja aktiivisempi verkosto. Yksi vastaaja myös uskoi yritysten olevan persoja näkyvyydelle, mikä kannattaa huomioida viestinnässä. Lisäksi pohdittiin, pitäisikö näin digiajalla verkostolla olla jonkinlainen avoin digitaalinen alusta tai sovellus esimerkiksi viestinnän ja tiedonjakamisen helpottamiseksi. Kuviossa 3 on koottuna yleisiä ajatuksia Ilmastokumppaneista.

Kuvio 3. Yleisiä ajatuksia Ilmastokumppaneista

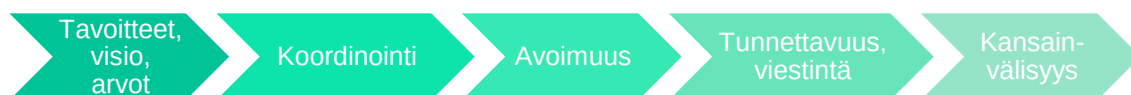
Haastatteluun vastanneet eivät juurikaan osanneet antaa palautetta Ilmastokumppanit -verkoston nykyisestä toiminnasta, sillä verkostoa ei tunnettu riittävän hyvin. Yksi vastaaja kehui nykyistä Ilmastokumppaneiden koordinaattoria hyvin tehdystä työstä. Suhtautuminen Ilmastokumppanit -verkoston tyyppiseen toimintaan oli lähtökohtaisesti positiivista ja yksi vastaaja koki, että juuri tällainen verkostomainen toimintatapa on oikea suunta, kun vanhoista hierarkkisista toimintamalleista pitäisi päästä eroon. Verkostossa nähtiin myös paljon potentiaalia, kun isot ja tärkeät toimijat on jo saatu mukaan.

1.9. Yhteenveto

Keskeinen huomio haastattelun tuloksissa on se, että Ilmastokumppanit -verkoston visio, tavoitteet ja arvot tulisivat päivittää tai ainakin arvioida niitä kriittisesti. Vasta sen jälkeen toiminnan tarkempia rakenteita kannattaa lähteä suunnittelemaan. Keskeinen kysymys on myös se, kuka tai ketkä toimintaa koordinoivat ja suunnittelevat? Ketä vision, tavoitteiden ja arvojen päivittämisessä pitää siis olla mukana?

Kaupunkikonsernin työntekijöiden haastattelujen perusteella Ilmastokumppanit -verkostoa ei tunneta kaupungin sisällä riittävän hyvin, jotta sitä osattaisi hyödyntää omassa työssä. Vaikka verkosto tunnetaan kohtalaisen hyvin nimeltä, sitä pidetään omasta työstä irrallisena toimintana. Poikkeuksetta kaikki haastateltavat kertoivat kuitenkin tekevänsä yhteistyötä lukuisten eri toimijoiden kanssa (kysymys 2 & 3), mutta kukaan ei maininnut Ilmastokumppanit -verkostoa yhteistyökanavana. Useampi vastaaja kuitenkin kertoi, että ilmasto- ja ympäristöasioita mietitään paljon omassa työssä, erityisesti tuoreen Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman vuoksi.

Haastateltavien mukaan Ilmastokumppanit -verkostossa olisi potentiaalia hyödynnettäväksi omassa työssä ja oman työn kehittämisessä. Verkostoon voitaisiin tuoda keskusteltavaksi ajankohtaisia haasteita ja ongelmia, joihin kaupunki etsii ratkaisuja. Verkoston kautta voitaisiin myös löytää yhteistyökumppaneita erilaisiin hankkeisiin ja kokeiluihin. Yhteistyössä on kuitenkin tuotava selkeästi esille se, että kaupungin on oltava toiminnassaan tasapuolinen. Yhteistyö ei siis anna ohituskaistaa, sillä hankintoja ja hankkeita ohjaavat ensisijaisesti puitesopimukset ja hankekohtaiset kilpailutukset. Verkostossa käytävä keskustelu ei myöskään voi korvata avointa markkinavuoropuhelua, johon kaikilla toimijoilla täytyy olla mahdollisuus osallistua riippumatta verkoston jäsenyydestä.

Kuvio 4. Keskeisimpiä pohdittavia kysymyksiä

Kaupunkikonsernissa tehdään laajasti yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja myös yhteistyö Ilmastokumppaneiden kanssa nähtiin mahdollisena. Ilmastokumppaneille voidaan kaupungin perustetävän kautta tarjottavien palveluiden lisäksi tarjota esimerkiksi tietoa Helsingin ajankohtaisasioista, tulevista ja toteutuneista hankkeista, näkemyksiä Helsingin tulevaisuudesta, erilaisia toiminta-

alustoja, markkinointia ja ilmastotietoa. Verkosto nähtiin yhteistyöfoorumina, jonka kautta monen tyyppinen yhteiskehittäminen olisi mahdollista. Erilaisista yhteistyömahdollisuuksista on kuitenkin käytävä tarkempaa keskustelua eri toimialojen, laitosten ja virastojen yksiköiden kanssa. Yhteistyön edistäminen vaatii toimijoiden yhteensaattamista eli aktiivista koordinointia ja tehokasta viestintää. Tehokkaalla viestinnällä tietoisuus verkostosta lisääntyisi niin kaupunkikonsernin sisällä kuin myös kaupunkilaisten, yritysten ja yhteisöjen keskuudessa. Ilmastokumppanit voisivat kasvaa merkittäväksi osaksi Helsinkiä ekosysteeminä ja olla osa Helsinki -brändiä.

Toiminnan suunnittelun ja koordinoinnin osalta haastattelussa pohdittiin ohjausryhmän perustamista. Terminä ohjausryhmää pidettiin allergisoivana, mutta toiminnan suunnittelussa kannattaisi kuitenkin olla mukana monipuolinen joukko, jotta toimintaan saadaan nykyistä laajempaa perspektiiviä. Mahdollisessa ohjaus-, suunnittelu- tai projektiryhmässä voisi olla mukana henkilöitä kaupunkikonsernin eri puolilta ja Ilmastokumppanit -verkoston jäseniä. Lisäksi kannattaa harkita, voisiko suunnitteluun osallistua myös muita toimijoita, kuten valtio, liitot, kansalaisjärjestöt tai ajatushautomot. Lähtökohtana on kuitenkin se, mitä verkostolta halutaan: halutaanko Ilmastokumppanit pitää tiukasti kaupunkikonserniin sidottuna vai tehdä siitä osa Helsingin sosiaalista rakennetta, jolloin se voisi toimia ketterämmin kaupungin eri toimijoiden välillä ja yhteensaattaa eri toimijoita. Samalla on arvioitava, paljonko Helsingin kaupungilla on käytettävissä resursseja verkoston toimintaan ja minkälaiset muutokset verkoston toiminnassa ovat siten ylipäättään mahdollisia.

Toiminnan suunnittelun yhteydessä tulee miettiä myös verkosto avoimuutta. Nykyisen toimintamallin mukaan verkostoon ovat päässeet vain keskisuuret ja suuret yritykset. Lisäksi yliopistot, ammattikorkeakoulut ja järjestöt ovat päässeet mukaan ns. tukijäseninä. Haastattelun tulosten perusteella nähtiin erikoisena, että pienet yritykset jätetään verkoston ulkopuolelle. Yrityksistä suurin osa on juuri pieniä yrityksiä ja toisaalta he tarvitsisivat kaikista eniten tukea ilmastoasioihin vähäisempien resurssien vuoksi. Lisäksi ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä kaikilta toimijoilta. Mikäli verkosto avataan kaiken kokoisille toimijoille, on toimintatapoja kuitenkin muutettava niin, että mielekkyys säilyy kaikilla osapuolilla. Ratkaisuna voisivat olla ns. teemakohtaiset alaverkostot tai teemakohtaiset tapahtumat, tai isoille ja pienille toimijoille erikseen suunnatut tapahtumat tai jokin näiden yhdistelmä. Joka tapauksessa olisi tärkeää, että kaupunki huomioi kaikki yritykset jollain tavalla ja samalla viestisi, että kaikkien teot ovat tärkeitä ja niitä tarvitaan.

Vastauksissa nostettiin esille, että hiilineutraaliustavoite edellyttää verkoston laajentamista ja nykyistä suuremman joukon sitouttamista yhteisiin ilmastotavoitteisiin.

Mikäli verkosto kasvaa, myös ilmastositoumusten raportointia tulee kehittää. Raportointiväliä voisi harventaa esimerkiksi kahteen vuoteen, tiettyjen alaverkostojen raportointi voisi olla tiettyinä vuosina tai mikäli sitoumuksia linkitetään Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan, raportointin voisi toteuttaa niiden teemojen mukaan. Otsikkotasoinen linkitys Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan voisi myös kannustaa Ilmastokumppaneita tekemään monipuolisempia ilmastositoumuksia. Ilmastositoumuksille voisi myös asettaa nykyistä tarkempia kriteereitä, jotka saattaisivat helpottaa raportoinnin toteuttamista. Harkinnan arvoista on myös ilmastositoumusten laatimiseen tähtäävän oppaan tai ohjeiden laatiminen. Ilmastokumppanit -verkoston jäsenten ei nimittäin tarvitse olla ilmastoasiantuntijoita, eikä näin kannata olettaa. Oppaasta voisivat hyötyä myös pienet yritykset.

Haastatteluissa todettiin, että Helsingin hiilineutraaliustavoitteeseen pääseminen edellyttää yhteistyötä, yhteiskehittämistä ja konkreettista yhteistoimintaa. Ilmastokumppanit -verkostoa kehittämällä, se voisi olla ratkaisemassa monia ilmastoasioihin liittyviä haasteita ja ongelmia. Verkosto toimisi eräänlaisena ongelmanratkaisualustana, jossa eri toimijat yhdessä etsisivät ratkaisuja. Verkoston taustalle on tällöin saatava myös yhteinen arvopohja ja toiminnan tavoitteiden ja vision on oltava yhteinen.

Hiilineutraalin Helsingin saavuttamiseksi tarvitaan myös nykyistä parempaa viestintää. On ensiarvoisen tärkeää, että Helsinki viestii aktiivisesti sitoutumisesta hiilineutraaliustavoitteeseen. Tehokas viestintä ja toimenpiteiden kääntäminen konkretiaksi auttaa myös yrityksiä sopeutumaan muuttuvaan toimintaympäristöön. Ilmastokumppanit -verkosto voi toimia yhtenä muutosjohtamisen keinona ja edistää muutosta kohti hiilineutraaliutta aktiivisilla tapahtumilla, avoimella keskustelulla, osallistamisella ja verkoston tarjoamalla brändiarvolla.

Ilmastokumppanit -verkoston nykyisestä toiminnasta ei juurikaan annettu palautetta haastatteluissa, koska koettiin, että verkostoa ei tunneta riittävän hyvin. Haastateltavat esittivät kuitenkin aktiivisesti useita erilaisia kehitymissuuntia verkostolle. Poissuljettuna vaihtoehtona ei ole myöskään säilyttää verkoston toimintaa nykyisellään, mutta tietoisuutta verkoston toiminnasta tulisi lisätä, jotta kaupunki pystyisi hyödyntämään sitä monipuolisemmin.

2. Kysely

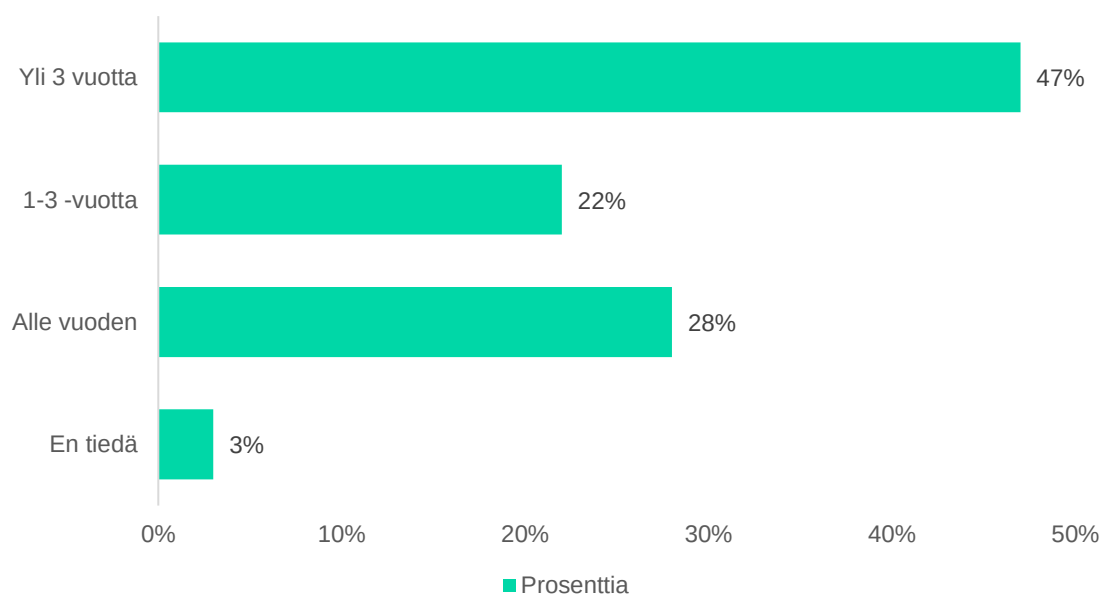
2.1. Lähtökohdat

Kysely (liite 3) toteutettiin Ilmastokumppanit -verkoston jäsenille 22.2. – 8.3.2019 välisenä aikana QuestBack -järjestelmässä. Kyselystä tiedotettiin sähköpostitse ja vastausaikaa annettiin tasan kaksi viikkoa. Lisäksi kyselystä muistutettiin Ilmastokumppaneiden uutiskirjeessä ja vielä uudelleen sähköpostitse kaksi päivää ennen vastausajan loppumista. Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 32. Kysely lähetettiin kaikille Ilmastokumppanit-verkoston toimijoiden yhteyshenkilöille. Verkostossa on mukana yhteensä 83 toimijaa ja osalla toimijoista on useampia yhteyshenkilöitä. Kysely lähetettiin 102 henkilölle tiedoksi. Kyselyn vastausprosentiksi saatiin 31,4 %. Suurin osa kysymyksistä oli pakollisia. Kaikissa kuvioissa N = 32, ellei toisin ole ilmoitettu. Kuvioiden prosenttiluvut ovat pyöristetty pääsääntöisesti lähimpään tasalukuun.

2.2. Verkoston jäsenyys

Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin, kuinka kauan yritys tai organisaatio on ollut Ilmastokumppanit verkoston jäsenenä. Vastaukset jakautuivat tasaisesti niin, että vastaajina oli sekä pitkäaikaisempia jäseniä että vastikään mukaan liittyneitä.

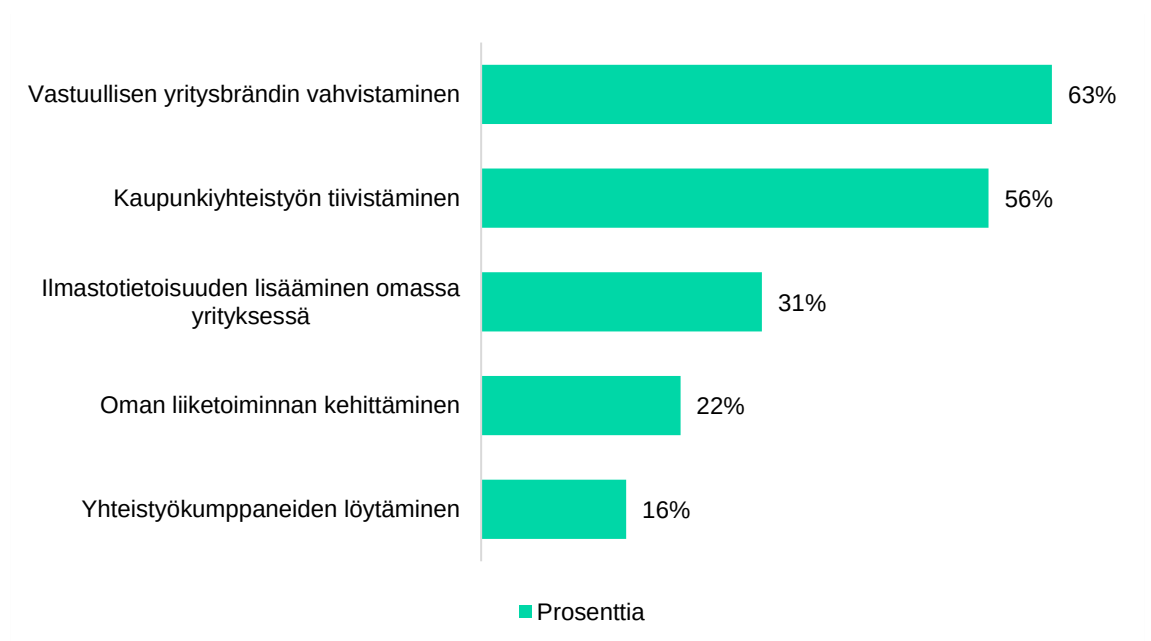
Kuinka kauan olette olleet Ilmastokumppanit -verkoston jäsen?

Kuvio 5. Verkoston jäsenyys

Toisessa kysymyksessä pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehdoista enintään kaksi tärkeintä syytä sille, miksi Ilmastokumppanit -verkostoon oltiin alun perin liittytty. Tulokset on esitetty kuviossa 6. Tärkeimmät syyt kuulua verkostoon ovat vastuullisen yritysbrändin vahvistaminen (63 %) sekä kaupunkiyhteistyön tiivistäminen (56 %). Tärkeysjärjestyksessä seuraavat syyt olivat ilmastotietoisuuden lisääminen omassa yrityksessä, oman liiketoiminnan kehittäminen ja yhteistyökumppaneiden löytäminen. Vastausvaihtoehdoksi oli annettu myös *Muu, mikä?* mutta kukaan vastaaja ei valinnut sitä.

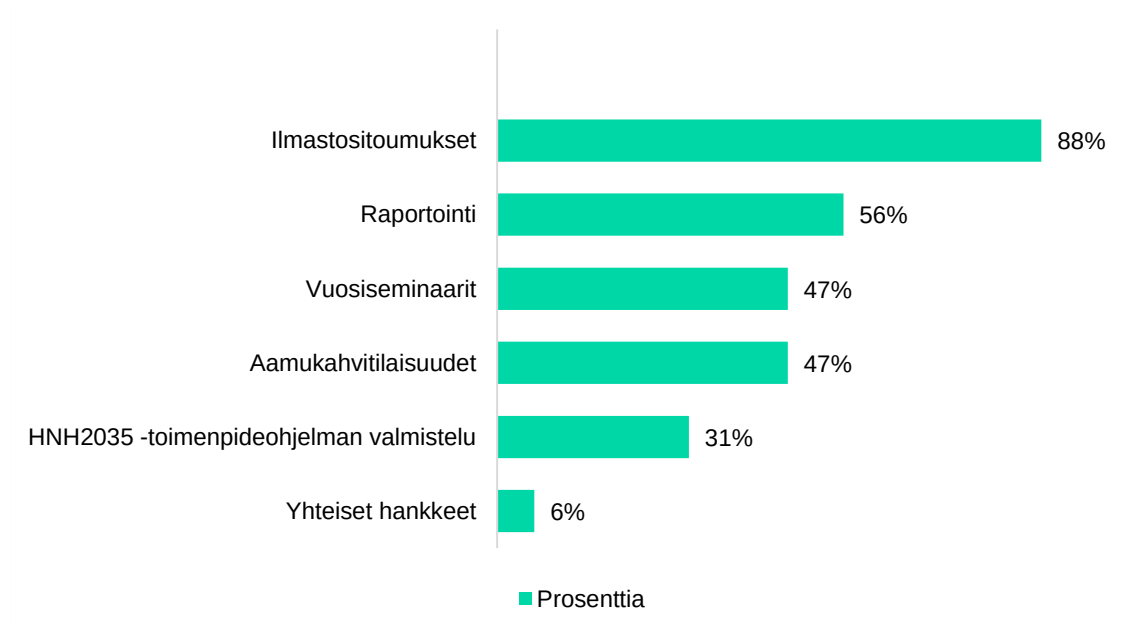
Mikä sai liittymään jäseneksi? Valitse enintään 2 tärkeintä.

Kuvio 6. Tärkeimmät syyt verkoston jäsenyydelle

Kolmannessa kysymyksessä kartoitettiin miten vastaajat ovat osallistuneet Ilmastokumppanit -verkoston toimintaan. Vastausmäärää ei oltu rajoitettu. Lähes kaikki vastaajat ilmoittivat tehneensä ilmastositoumuksen (88 %). Lisäksi hieman yli puolet ilmoitti osallistuneensa ilmastositoumusten raportointiin. Noin puolet vastaajista oli osallistunut vuosiseminaariin ja/tai aamukahvivilaisuuksiin. Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman valmisteluun oli osallistunut noin 31 % vastaajista ja yhteisiin hankkeisiin noin 6 % vastaajista. Vastausvaihtoehdoksi oli annettu myös *Muu, mikä?* mutta kukaan vastaaja ei valinnut sitä.

Miten olette osallistuneet toimintaan?

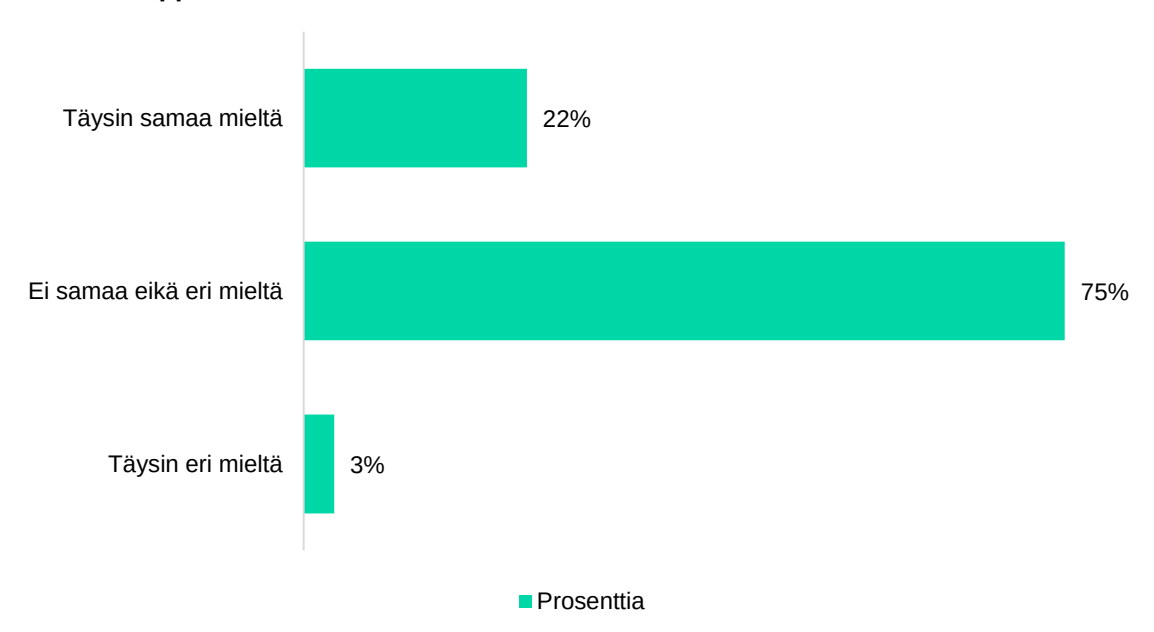

Kuvio 7. Verkoston toimintaan osallistuminen

2.3. Toimintaodotukset

Neljännessä kysymyksessä selvitettiin, onko Ilmastokumppaneiden toiminta vastannut odotuksia (kuvio 8). Vastaajista noin 22 % oli sitä mieltä, että toiminta on vastannut odotuksia. Vastaajista 75 % ei ollut samaa eikä eri mieltä ja noin 3 % oli täysin eri mieltä.

Ilmastokumppaneiden toiminta on vastannut odotuksia

Kuvio 8. Toimintaodotukset

Kysymyksen osalta myös perustelut oli määritelty pakollisiksi.

Useissa perusteluissa nostettiin esille, että kysymykseen on vaikea vastata, sillä jäsenyys on kestänyt niin lyhyen aikaa, ettei Ilmastokumppaneiden toimintaan ei ole päästy vielä osallistumaan. Näin ollen myöskään verkostoituminen ei ole onnistunut. Yhden vastaajan mielestä toiminta on kuitenkin vaikuttanut hyvältä ja yhteisiä ilmastotavoitteita halutaan olla toteuttamassa. Osa vastaajista on myös kokenut, että tapahtumat eivät ole olleet omaa toimintaan nähden tarpeeksi relevantteja ja siksi niihin ei ole ollut lähtökohtaisesti haluttu osallistua. Yhden vastaajan mukaan tapahtumiin ei usein myöskään ehdi osallistua, eikä niihin saa houkutelua omasta yrityksestä muita henkilöitä.

Yhteinen kehittäminen, keskusteleminen, verkostoituminen, hyvien käytäntöjen jakaminen ja ideointi ovat koettu parhaiksi toimintamuodoiksi.

Oman roolin löytäminen verkostossa koettiin myös haastavaksi. Yhden vastaajan mukaan siksi jäsenyys on jäänyt passiiviksi, eikä verkostolle ole kyetty tuottamaan lisäarvoa tai myöskään saamaan sitä itse. Myös yritysten sisällä tapahtuneet henkilövaihdokset ja organisaatiomuutokset ovat vaikeuttaneet oman roolin hahmottamista verkostossa. Tyytymättömyyttä toimintaan koettiin toimenpiteiden ja raportoinnin päällekkäisyydestä, ylimääräisestä raportointivelvoitteesta, käytännön toiminnan puutteesta, löyhistä ilmastositoumuksista ja ylipäättään löyhästä toiminnasta, mikä ei kannusta osallistumaan toimintaan. Yhden vastaajan mielestä ilmastositoumuksia ja niiden toteuttamista pitäisi valvoa nykyistä enemmän.

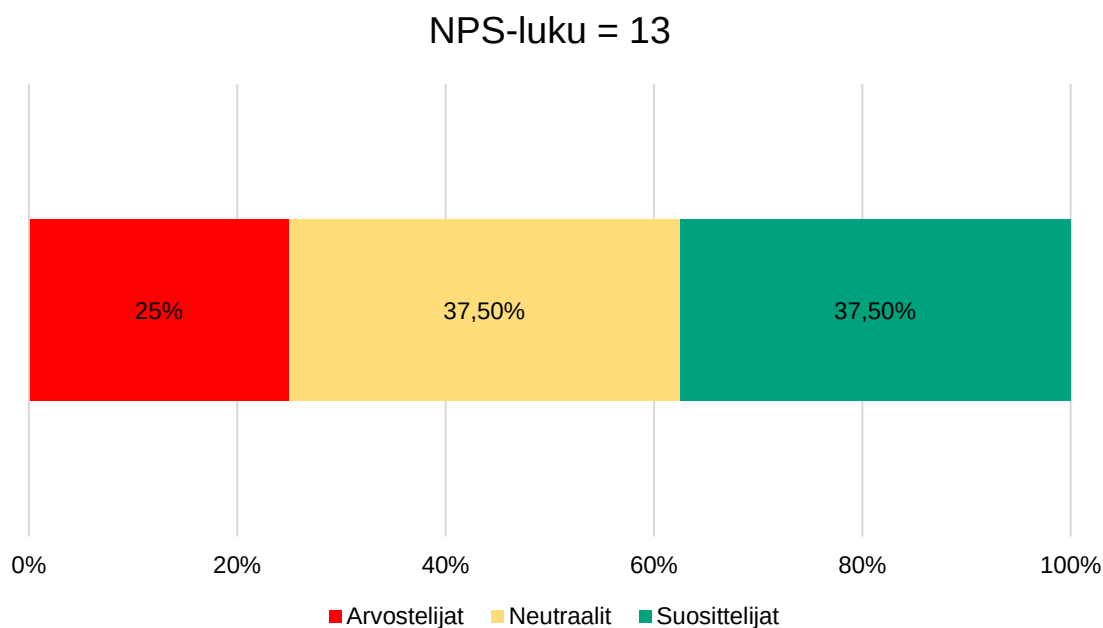
Perusteluissa useampi vastaaja oli tyytyväinen vuosiseminaariin ja Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman valmisteluun. Useiden vastaajien mielestä yhteinen kehittäminen, keskusteleminen, verkostoituminen, hyvien käytäntöjen jakaminen ja ideointi ovat koettu parhaiksi toimintamuodoiksi. Hyvänä pidettiin myös sitä, että verkostossa on saatavilla laaja asiantuntijoiden kaari, jotka ovat aidosti kiinnostuneita ilmastoasioista. Verkoston innoittamana asioita on ryhdytty viemään eteenpäin omaan toimintaan, ja ilmastotietoisuutta ja konkreettisia toimia on onnistuttu lisäämään ja viestimään niistä myös ulospäin. Myös uusia yhteistyökumppaneita ilmoitettiin löytyneen verkoston kautta.

Tyytymättömyyttä toimintaan koettiin toimenpiteiden ja raportoinnin päällekkäisyydestä, ylimääräisestä raportointivelvoitteesta, käytännön toiminnan puutteesta, löyhistä ilmastositoumuksista ja ylipäättään löyhästä toiminnasta.

Vastauksissa nostettiin myös esille, että toimintaa kohtaan ei ole ollut mitään erityisiä odotuksia, joten se on sinänsä vastannut odotuksia. Yksi vastaaja piti myös hyvänä, että on tällaista epämuodollisempaakin sektorien välistä yhteistyötä.

Yleisesti ottaen verkoston toiminnan on koettu hakevan muotoaan ja sen toivottiin olevan nykyistä aktiivisempaa, jotta Helsingin ilmastotavoite vuodelle 2035 saavutettaisi. Yhden vastaajan mielestä viime vuoden aikana verkoston kehitys on ollut kuitenkin oikeansuuntainen. Vastauksissa nostettiin esille, että kaikkia keinoja tarvitaan ilmastomuutoksen torjunnassa. Helsingin kaupungin tulisi tehdä vieläkin rohkeampia ilmastopäätöksiä, sillä olemme kansainvälisesti verrattuna jo jäljessä ilmastoasioissa. Esimerkiksi tutkimuksia ja analyyseja on jo tehty paljon, mutta nyt niiden tulisi johtaa elinkaarinäkökulman kokonaisvaltaiseen huomioimiseen myös kaupungin hankkeissa ja hankinnoissa. Yhden vastaajan mukaan Ilmastokumppaneiden toiminta ei ole edistänyt ilmastolle hyödyllisiä toimenpiteitä muun muassa liikenteen saralla, kun etanolibusseihin ja -autoiluun liittyviä ratkaisuja ei ole edistetty. Verkoston toiminnalta kaivattaisiin lisää konkretiaa, yhteisiä tekoja ja julkilausumia. Myös yhteisiä työpajoja ja lisätukea ilmastositoumusten sparraamiseen ehdotettiin. Yksi vastaaja ehdotti, että Ilmastokumppaneilta kerättäisiin parhaat vinkit muille, esimerkiksi kirjallisesti jaettavaksi. Myös mentorointi yritysten välillä saattaisi edistää uusien, raikkaiden ideoiden leviämistä yrityksestä toiseen.

Viidennessä kysymyksessä selvitettiin, kuinka todennäköisesti vastaajat suosittelisivat Ilmastokumppanit -verkoston jäsenyyttä oman toimialan yritykselle. Kysymyksessä hyödynnettiin yleisesti käytettyä NPS-lukua (Net Promoter Score), jota voidaan hyödyntää ennen kaikkea mahdollisissa tulevilla kyselyillä. NPS-luvuksi saatiin 13 vähentämällä suosittelijoista arvostelijoiden määrä (kuvio 9).

Kuvio 9. Suosittelutodennäköisyys

NPS-luvun keskiarvossa ja vaihteluväleissä on eroja toimialoittain, eikä nyt saatua NPS-lukua ole kannattavaa verrata mihinkään, sillä NPS-lukua ei ole aikaisemmin selvitetty Ilmastokumppanien toimintaan koskien. Mittarina NPS perustuu suosittelutodennäköisyyden mittaamiseen, joka peilaa asiakasuskollisuutta. Arvosana perustuu siihen, millainen kuva toiminnasta yleisesti on muodostunut aikojen saatossa. Tulokset eivät kuvaa yksittäisiä palvelutapahtumia tai kohtaamisia, vaikkakin viimeaikaisilla tapahtumilla on suuri painoarvo.

Vastausten perusteella suurin osa suhtautuu kuitenkin positiivisesti tai neutraalisti Ilmastokumppanit -verkostoon ja saattaisivat myös suositella sitä oman toimialan yrityksille.

2.4. Verkoston avoimuus

Kuudennessa kysymyksessä selvitettiin, pitäisikö verkoston olla avoin kaiken kokoisille yrityksille ja organisaatioille. Vastausta oli myös mahdollista perustella, mutta se ei ollut pakollista. Enemmistön mielestä pienet toimijat tulisi ottaa mukaan verkostoon tai perustaa pienille toimijoille oma verkosto, joka tekee yhteistyötä nykyisen Ilmastokumppanit -verkoston kanssa.

Vastaajista 62,5 % oli sitä mieltä, että verkoston tulisi olla avoin kaiken kokoisille toimijoille. Perusteluissa esitettiin, että suuret tarvitsevat avuksi pieniä ja ketteriä, ja uudet ja mullistavat innovaatiot syntyvät usein pienissä start-upeissa. Pieniltä yrityksiltä voidaan nähdä hienoja onnistumisia, joista isotkin yritykset voisivat oppia. Lisäksi nähtiin, ettei ketään kannata rajata ulkopuolelle ja kaikkia tekoja tarvitaan. Yksi vastaaja perusteli, että ilmastoteot koostuvat pienistä puroista ja siksi myös pienten yritysten tulisi päästä mukaan. Pienet toimijat ovat olennaisessa asemassa päästöjen vähentämisessä ja kahden vastaajan mielestä juuri he hyötyisivät eniten verkoston tuesta ja resursseista, sillä heillä ei ole asiantuntijoita ilmasto- ja ympäristöaiheita varten palkkalistoilla.

”Suuret tarvitsevat avuksi ketteriä pieniä.”

”Miksi rajata joku ulos??”

”Pienillä yrityksillä ei ole riittävästi omia resursseja tiedon hankintaan ilman verkostoja.”

Vastaajista 12,5 % oli sitä mieltä, että verkoston ei tule olla avoin kaiken kokoisille toimijoille. Tätä perusteltiin sillä, että isommat saavat enemmän aikaan ja jäsenistön määrä paisuisi liian suureksi. Lisäksi pienten ja suurten toimijoiden mahdollisuudet ja tarpeet toimia nähtiin täysin erilaisina. Ratkaisuksi ehdotettiin, että pienille toimijoille voisi olla oma verkostonsa.

Vastaajista 25 % ei osannut vastata kysymykseen. Perusteluissa kuitenkin ilmaistiin, että pienten yritysten tietoisuuden lisääminen ja niissä tehdyt toimet olisi hyvä huomioida jollain tavalla. Pienten toimijoiden hyviä ideoita ja tarjontaa varten voisi järjestää omia tilaisuuksia yhdessä kaikkien kanssa. Yhden vastaajan mielestä verkostoon voisivat päästä kaikki tarpeeksi kunnianhimoiset toimijat. Lisäksi nähtiin, että suurten ja keskisuurten toimijoiden panostuksen on oltava eri luokkaa kuin esimerkiksi yhden hengen työllistävien yritysten. Yhden vastaajan mielestä ihan ensin tulisi miettiä toiminnan tavoitteita: onko ensisijaisena tavoitteena jakaa tietoa ja lisätä yritysten ympäristötietoisuutta vai saada aikaan todellisia muutoksia jäsenorganisaatioiden liiketoiminnassa.

”Isommat saavat aikaan enemmän.”

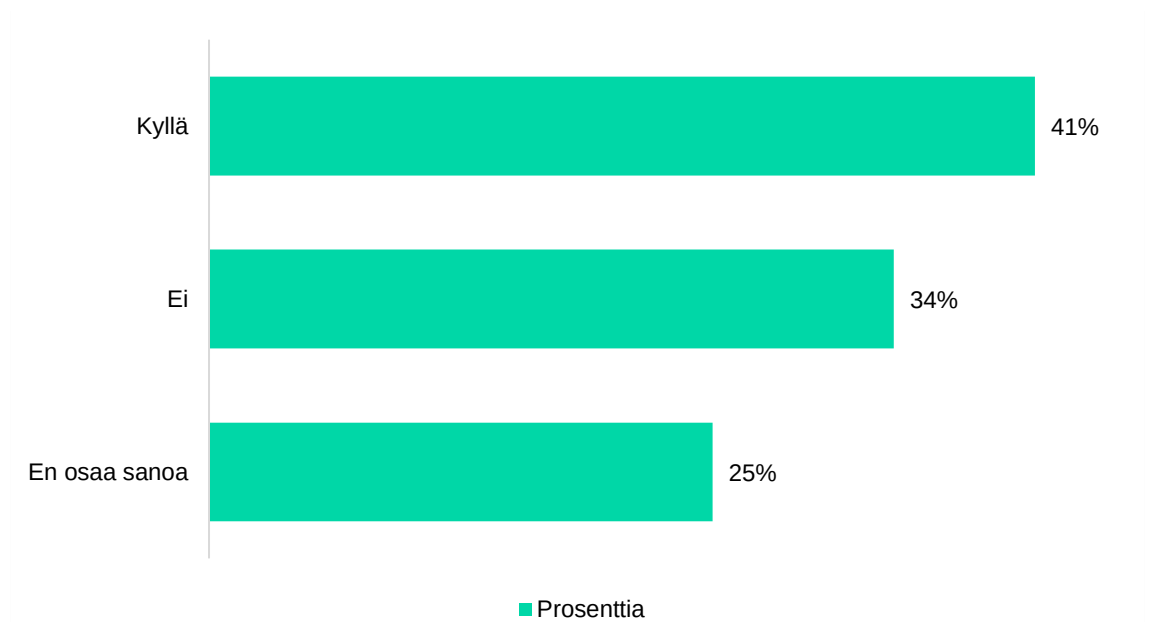
”Pienille voisi olla oma verkosto.”

”Jäsenyyden avaaminen kaikille yrityksille tuskin auttaa muutoksen tekemisessä.”

2.5. Ilmastositoumukset

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin, pitäisikö ilmastositoumuksille olla nykyistä tarkemmat kriteerit. Kysymyksen lisätietona kerrottiin, että nykyisin Ilmastokumppaneiden jäsenet määrittelevät itse oman organisaationsa ilmastomuutoksen hillintään liittyvät tavoitteet valitsemalleen aikavälille. Vastausta oli myös mahdollista perustella, mutta se ei ollut pakollista

Pitäisikö ilmastositoumuksille olla nykyistä tarkemmat kriteerit?

Kuvio 10. Ilmastositoumukset

Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti vastausvaihtoehtojen kesken (kuvio 10). **Vastaajista 41 % vastasi kannattavansa ilmastositoumusten tarkempia kriteerejä.** Ilmastositoumusten kiristämistä perusteltiin sillä, että niillä voitaisiin luoda tietty vähimmäistaso toiminnalle, jota kaikki noudattavat. Samalla ne voisivat kannustaa Ilmastokumppaneita sitoutumaan enemmän toimintaan. Lisäksi nykyisin sitoumukset ovat hyvin erilaisia ja niiden yhtenäistäminen voisi olla usean vastaajan mielestä aiheellista. Kriteerit voisivat myös olla tarkempia, mutta ei välttämättä kovin tiukkoja.

”Yhtenäisemmät kriteerit selkeyttäisivät ideointia ja toteutusta, kun yhteistyömuotoja ja -kumppaneita olisi helpompi löytää esimerkiksi valittujen sitoumusteemojen alta.”

Ilmastositoumuksille voisi myös asettaa kriteeriksi olla konkreettisempia, esimerkiksi faktisesti ja numeerisesti ilmaistuja päästövähennyksiä tai muita vastaavia mittareita. Yhden vastaajan mielestä sitoumuksia pitäisi ehdottomasti tiukentaa, sillä muuten koko verkoston idea vesittyy. Vastauksissa ehdotettiin myös, että sitoumuksista osa voisi olla yhteisiä ja sen lisäksi jokaisella yrityksellä niitä täydentävät omat sitoumukset. Esimerkiksi hiilineutraaliustavoite voisi olla kaikille yhteinen, mutta keinot sen saavuttamiseksi toimialakohtaisesti erilaisia.

Vastaajista 34 % ei kannattanut ilmastositoumusten kriteereitä. Ilmastositoumusten kiristämistä kritisoitiin sillä, että yritykset ja toimialat ovat erilaisia, joten on hyvä, että ilmastositoumukset voi laatia joustavasti. Vastaajien mukaan yhteismitallisten kriteereiden luominen on jopa mahdollonta. Kriteereitä tärkeämmäksi nähtiin se, että kaikki jäsenet aidosti ponnistelevat ilmastomuutoksen ehkäisemiseksi omista lähtökohdistaan ja omien resurssiensa puitteissa, samalla levittäen ilmastotietoutta henkilöstölle ja sidosryhmille. Yhden vastaajan mukaan ei ole järkevää joutua tekemään myöskään uusia tavoitteita eri verkostoille, jos yrityksellä jo on hyvät tavoitteet. Lisäksi sitoumuksia tärkeämpää pitäisi olla tiedon ja ymmärryksen lisääminen ilmastoasioista. Lisäksi uskottiin, että kukaan ei pysty kuitenkaan seuraamaan sitoumusten relevanttiutta, joten on turhaa asettaa tiukkoja kriteereitä.

Vastaajista 25 % ei osannut sanoa. Perusteluissa todettiin, että sitoumuksia voisi sparrata nykyistä enemmän yhdessä kaupungin kanssa. Lisäksi tiukat kriteerit saattavat pelottaa ja rajoittaa uusia jäseniä, jolloin jotain arvokasta voidaan hukata. Tarkat kriteerit saattavat myös karkottaa yrityksiä tekemästä lainkaan omia sitoumuksiaan, mikä tuskin on kovin haluttu vaikutus. Yhden vastaajan mielestä ilmastositoumukset kannattaa pitää mahdollisimman vapaamuotoisena, sillä useat yritykset ovat myös muissa eritasoisissa tämän tyyppisissä sitoumuksissa ja verkostoissa mukana, eikä ole järkevää tehdä tavoitteita vain verkostoa varten.

”Ilmastokumppaneiden uskottavuuden kannalta on hyvä, että toiminnalle on jonkinlaiset kriteerit, ettei mukaan pääse ihan miten vain.”

2.6. Helsingin hiilineutraaliustavoite

Kahdeksannessa kysymyksessä selvitettiin millä tavoin Ilmastokumppanit voisivat osallistua Helsingin kaupungin hiilineutraaliustavoitetta tukeviin toimenpiteisiin ja voisiko esimerkiksi ilmastositoumuksia linkittää ohjelman tavoitteisiin. Kysymykseen vastaaminen oli vapaaehtoista.

Useat vastaajat totesivat, että ilmastositoumuksia voisi ainakin jossain määrin linkittää Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan. Yhden vastaajan mielestä linkittäminen nostaisi kaikkien profiilia yhteisen tavoitteen ympärillä ja toisen vastaajan mukaan sitoumukset pitää ehdottomasti linkittää hiilineutraaliustavoitteeseen, jotta voidaan edes puhua ilmastokumppanuudesta. Mikäli sitoumukset linkittyisivät toimenpideohjelmaan, Ilmastokumppaneiden tekemisiä voitaisiin hyödyntää paremmin ja samalla yrityksiä voidaan tarvittaessa haastaa korjausliikkeisiin tai palkita hyvistä suorituksista. Sitoumuksia tulisi myös sparrata kaupungin toimesta niin, että ne saadaan riittävän kunnianhimoisiksi hiilineutraaliustavoitteeseen nähden.

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpiteistä osa voisi myös olla kaupungin ja yritysten yhteisiä, mikäli yhteistä rajapintaa löytyy. Se edellyttää kuitenkin, että Ilmastokumppaneiden ja kaupungin roolit sekä odotukset tehdään osapuolille selviksi. Myös kaupungin ja Ilmastokumppaneiden yhteistä päästölaskentajärjestelmää ehdotettiin sekä Ilmastokumppaneille mahdollisuutta osallistua Hiilineutraali Helsinki 2035 -ohjelman seurantatyökalun käyttämiseen, mikäli omat sitoumukset linkittyisivät ko. toimenpiteisiin. Sitoumusten kehittämisessä mallia voisi ottaa myös Sitoumus 2050 -alustan toimialasitoumuksista, jolloin Helsingin kaupungin tavoitteisiin jäsenyritykset voisivat liittyä omilla alasitoumuksillaan.

*”Ilmastokumppaneiden tulisi olla etujoukoissa teke-
mässä tekoja, joilla tavoitellaan hiilineutraaliutta, joten
siksi sitoumuksia tulisi linkittää Helsingin tavoiteohjel-
maan. Näin työn etenemistä olisi konkreettisempaa
seurata.”*

Yhden vastaajan mielestä Helsinki-keskeisyyden sijaan verkoston näkökulmaa pitäisi laajentaa isompaan kuvaan, sillä ilmastoasioiden edistäminen ei saa rajoittua vain kaupungin rajoihin. Lähtökohtaisesti Ilmastokumppaneiden sitoumukset eivät myöskään liity vain pääkaupunkiseutuun, vaan yleiseen tapaan toimia. Yksi vastaaja nosti myös esille kaukolämmön uudelleen järjestelyn haasteet ja toinen vastaaja ehdotti, että Ilmastokumppanit vaatisivat yhdessä hiilineutraalia kaukolämpöä mahdollisimman nopeasti. Lisäksi esille nostettiin, että paras tapa edistää hiilineutraaliutta olisi energiasaneerata kaikki rakennukset mahdollisimman nopeasti.

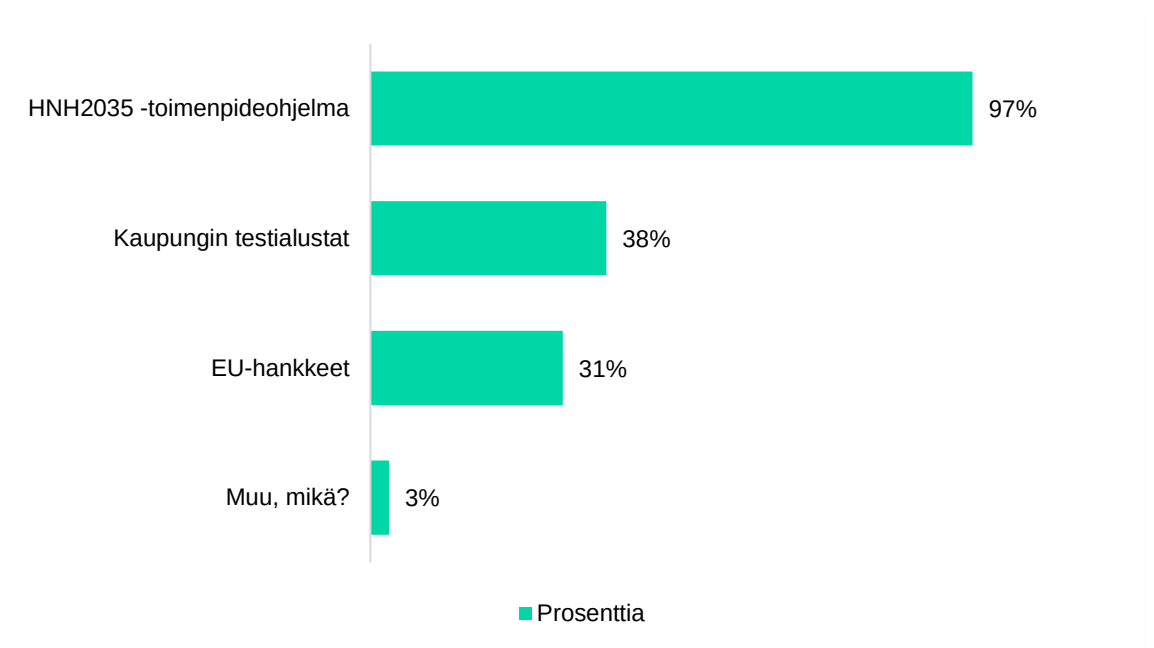
Kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa hyödylliseksi nähtiin, että kaupunki esittelisi Ilmastokumppaneille selkeänä kokonaisuutena konkreettiset toimenpiteet ja konkreettiset vaikutukset. Paremmalla ymmärryksellä Ilmastokumppanit voisivat osallistua tavoitteen saavuttamiseen ainakin teknisillä ratkaisuilla ja palveluilla. Näitä ratkaisuja voivat kaupungin lisäksi hyödyntää myös muut Helsingissä toimivat yritykset ja yhteisöt. Esimerkiksi nostettiin hiilen talteenotto-laitteistot, Internet of Things, tekoäly, analytiikka ja lohkoketjuteknologia. Hiilineutraaliustavoitteen eteen vaaditaan ylipäätään enemmän yhteistä suunnittelua ja yhteistä tekemistä. Yhteistyötä tulee tehdä myös enemmän yritysten välillä, esimerkiksi projekteilla ja asettamalla yhteisiä tavoitteita. Myös hankkeissa yhteistyötä pitäisi lisätä eri toimialojen välillä. Lisäksi esille nostettiin yhteiset työpajat ja parhaiden käytäntöjen ja uusimpien tietojen vaihtaminen erilaisissa tilaisuuksissa.

Kysymyksen vastausten perusteella voi tulkita, että Helsingin hiilineutraaliustavoite koetaan yhteisenä tavoitteena, jonka eteen Ilmastokumppanit ovat valmiita tekemään omia toimenpiteitä. Ku-kaan vastaajista ei suhtautunut negatiivisesti ilmastositoumusten linkittämiseen Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan. Yhtymäkohtien avulla yritykset voisivat tehokkaammin auttaa hiilineutraalin Helsingin luomisessa, mutta se edellyttää seurantatyökalujen kehittämistä ja avaamista myös yritysten käyttöön.

2.7. Käytännön toiminta

Yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin minkälaisista kaupungin ajankohtaisista asioista vastaajat ovat kiinnostuneita. Vastaukseen oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja. Selkeästi eniten kiinnostusta herätti Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma (myöh. HNH2035). Seuraavaksi eniten kiinnostusta oli kaupungin testialustoihin ja EU-hankkeisiin. Vastausvaihtoehdon *Muu, mikä?* valitsi yksi vastaaja, joka ei kuitenkaan tarkentanut kiinnostuksen kohdettaan.

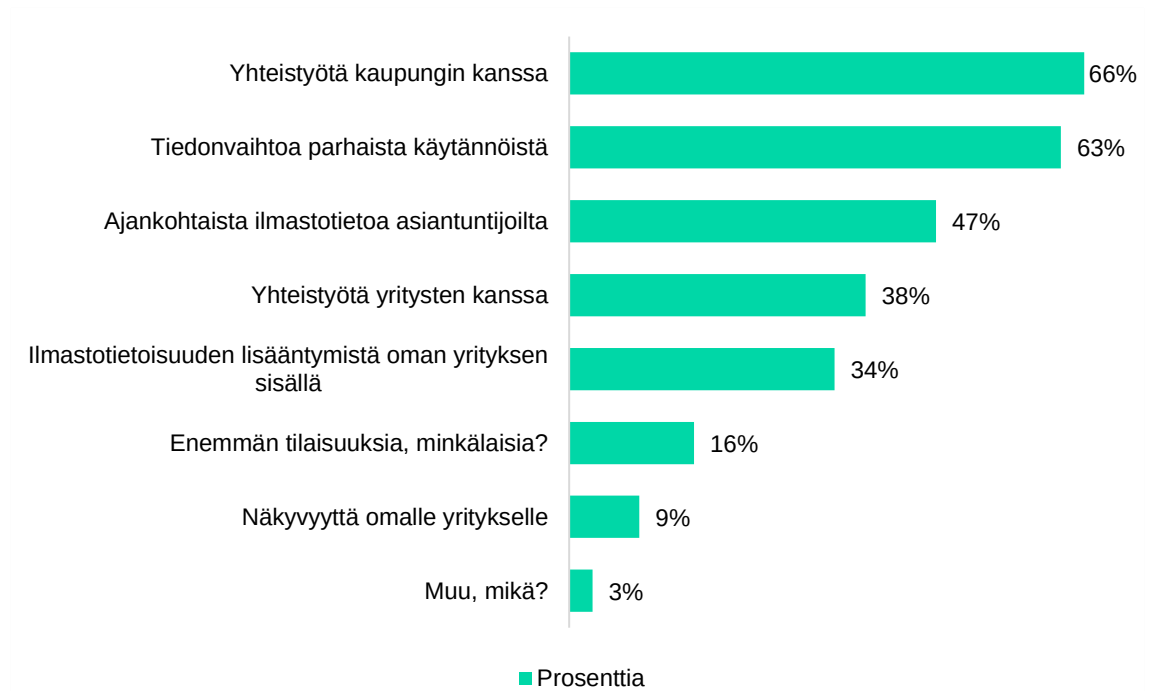
Minkälaisista kaupungin ajankohtaisasioista olisitte kiinnostuneita?

Kuvio 11. Kaupungin ajankohtaisasiat

Kymmenennessä kysymyksessä selvitettiin mitä vastaajat toivoisivat Ilmastokumppaneilta. Vastaukseen oli mahdollista valita enintään kolme vaihtoehtoa. **Eniten verkostolta toivottiin yhteistyötä kaupungin kanssa (66 %) ja tiedon vaihtoa parhaista käytännöistä (63 %).** Myös ajankohtaista ilmastotietoa asiantuntijoilta (47 %) ja yhteistyötä yritysten välillä (38 %) pidettiin tärkeänä. Verkoston toivottiin myös vaikuttavan ilmastotietoisuuden lisääntymiseen oman yrityksen sisällä (34 %) ja tarjoavan omalle yritykselle näkyvyyttä (9 %).

Mitä toivoisitte Ilmastokumppaneilta? Valitse enintään 3 tärkeintä.

Kuvio 12. Toiveet verkostolta

Vastaajista 16 % toivoi enemmän erilaisia tilaisuuksia. Tilaisuuksien luonnetta pyydettiin tarkentamaan perusteluissa. Vastaajat toivoivat tilaisuuksissa nostettavan esille erityisesti sektorirajat ylittäviä konkreettisia onnistumisia, tietoa kokeilujen edistymisestä sekä kokemuksia niihin liittyneistä haasteista ja niiden ratkaisuista. Parhaiden käytäntöjen vertailemisen ja vaihtamisen uskottiin lisäävän tietoisuutta ja helpottamaan niiden linkittämistä omaan toimintaan. Tilaisuuksissa toivotaan kuultavan muiden Ilmastokumppaneiden konkreettisia päästövähennyskeinoja ja miten toiminta on onnistettu jalkauttamaan jokaisen työntekijän asiaksi.

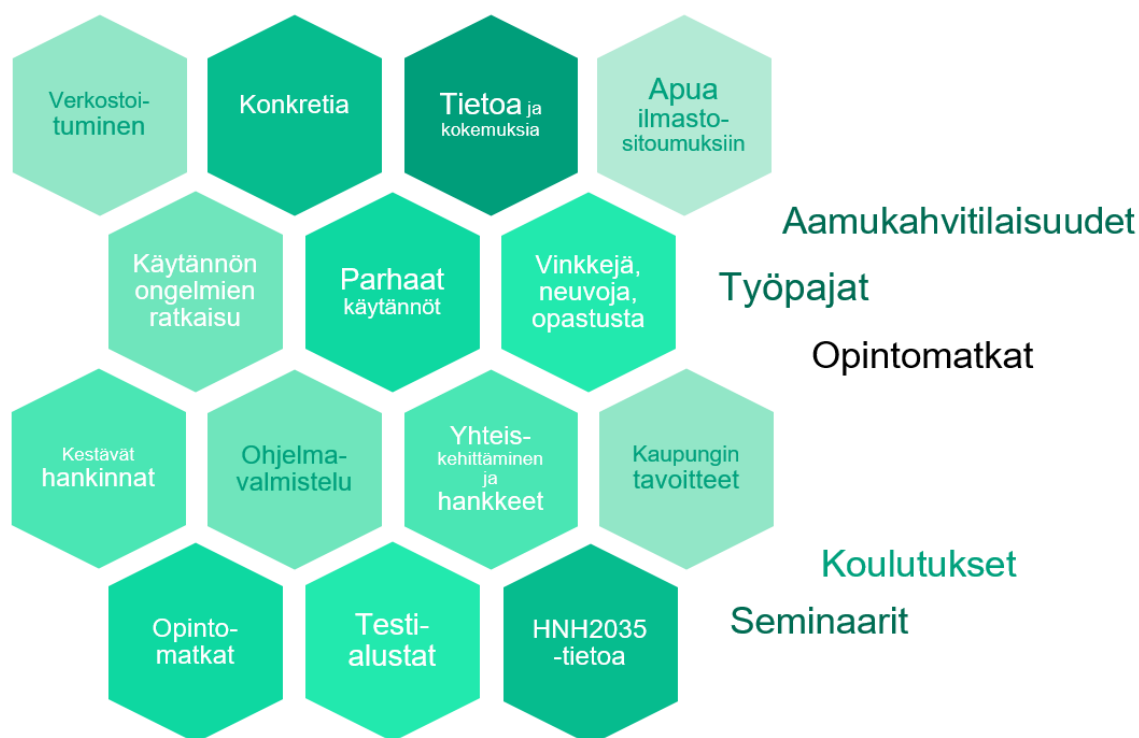
Tilaisuuksissa toivottiin kuultavan myös ajankohtaista tutkimustietoa muun muassa siitä, miten ilmatonmuutosta voidaan oikeasti hillitä tai miten siihen sopeudutaan. Yhden vastaajan mukaan ilmastotietoa on kuitenkin saatavilla jo riittävästi median välityksellä, joten tilaisuuksissa kannattaisi keskittyä verkostoitumiseen ja parhaiden käytäntöjen jakamiseen. Myös toinen vastaaja oli sitä mieltä, että tietoa on jo, mutta sen pureskelu omaan käyttöön sopivaksi vie aikaa ja kaipaa Ilmastokumppaneiden tukea.

”Kuten sanottua, tutkitun tiedon ja keinojen levittäminen pitäisi olla ykkösprioriteetti.”

Tilaisuuksissa toivottiin myös keskustelua ilmastositoumusten laatimisesta sekä kehitettävän yritysten ja kaupungin yhteisiä tavoitteita, mittareita ja toiminnan seuranta. Myös mahdollisuutta osallistua hiilineutraalin Helsingin toteuttamiseen muun muassa lämmön ja päästöjen kompensoinnin osalta toivottiin. Lisäksi kaivattiin tietoa ja ohjeita kaupungin kilpailutuksista ja kestävästä

hankinnoista. Yksi vastaaja toivoi myös rohkeampia toimia kaupungilta. Yksi vastaaja vastasi *Muu, mikä?* ja ilmoitti, ettei toivo verkostolta erityisesti mitään.

Käytännön toimintaan liittyi myös kysymys 12, jossa selvitettiin minkälaiseen Ilmastokumppaneiden toimintaan vastaaja haluaisi itse osallistua. Kaikki vastaukset liittyivät erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Useampi vastaaja nosti esille, että toivoo tapahtumilta konkreettisuutta, joka voisi käytännössä olla kokemusten ja parhaiden käytäntöjen jakamista esimerkiksi hankkeista, kokeiluista ja päästövähennyksistä yrityksissä sekä vierailuja ja opintomatkoja Ilmastokumppanit -verkoston toimijoille tai muihin keskeisiin kohteisiin. Lisäksi toivottiin konkreettista liiketoimintalähtöistä toimintaa, konkreettisia vinkkejä yrityksille ja asiantuntijoiden neuvoja ja opastusta, konkreettisia ja yhteisiä tutkimushankkeita, ohjelmavalmisteluja, konkreettista Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman (myöh. HNH2035) seurantaa ja opastusta seurantamenetelmistä yleisesti. Myös apua ja tukea ilmastositoumusten asetantaan kaivattiin. Ilmastokumppaneiden toimintaan liittyviä toiveita on koottu kuvioon 13.

Kuvio 13. Toiveita Ilmastokumppaneiden tapahtumilta

Vastaajat ilmoittivat olevansa kiinnostuneita myös tilaisuuksista, joissa verkostoidutaan, ideoidaan yhteistyöstä, ratkotaan käytännön ilmasto-ongelmia, kuullaan kaupungin tavoitteista ja kaupungin hankintakriteereistä sekä kuullaan testialustoista ja digitaalisuuden hyödyntämisestä.

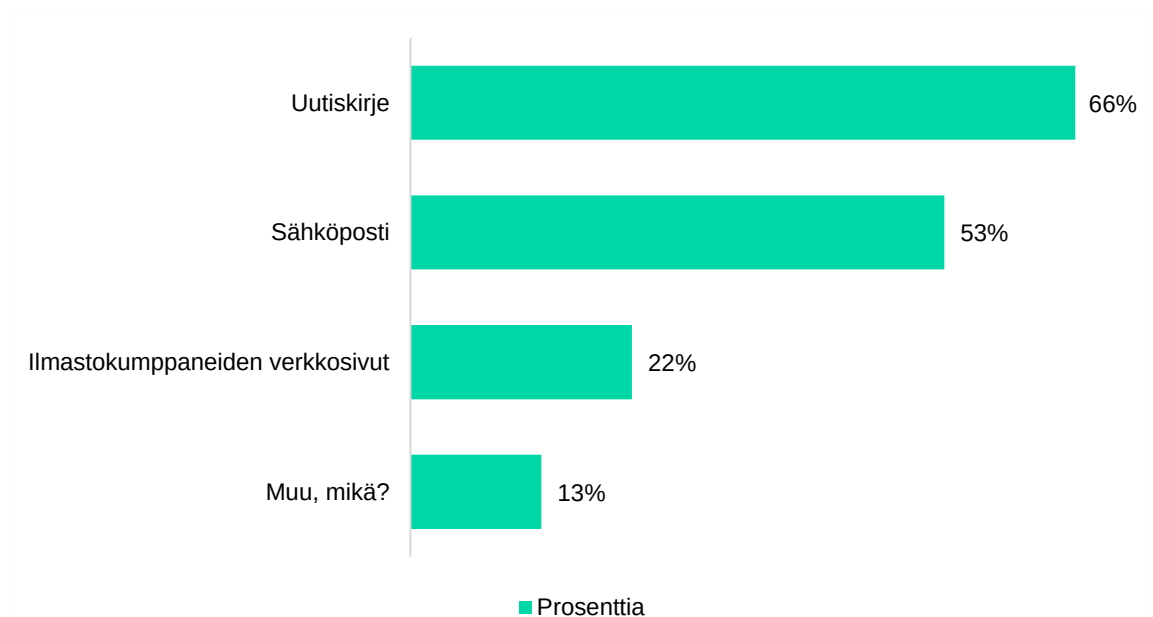
Kymmenen vastaajaa toivoi erilaisia seminaareja, joissa asiantuntijat jakavat tietoa ja konkreettisia kokemuksia. Seminaareilta toivottiin kuitenkin käytännönläheisyyttä ja ”best practices” -tyyppistä otetta. Kuusi vastaajaa toivoi työpajatyöskentelyä, joissa käsiteltäisi ennalta valittua aihetta. Yksi heistä toivoi erityisesti moderoitua työpajatyöskentelyä.

Kaksi vastaajaa oli kokenut aamukahvitilaisuudet hyödyllisinä ja ehdotti niiden monipuolistamista esimerkiksi ottamalla ohjelmaan puhujia Ilmastokumppanit -verkostosta. Kaksi vastaajaa toivoi myös koulutustilaisuuksia. Yksi vastaaja ehdotti yritysten välisiä vaihtoja, määrittelemättä sen tarkemmin mitä sillä tarkoitetaan. Yksi vastaaja ei tiennyt millaisiin tapahtumiin haluaa osallistua, koska tilaisuuksia on aivan liikaa muutenkin.

2.8. Viestintä

Yhdestoista kysymys liittyi verkoston viestintään ja tapahtumista tiedottamiseen. Vastaukseen pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon. Vastausten perusteella uutiskirje ja sähköposti koettiin parhaina viestintäkanavina. Vastaajista 22 % oli sitä mieltä, että Ilmastokumppaneiden verkkosivut soveltuvat parhaiten viestintään. Lisäksi vastausvaihtoehtona oli *Muu, mikä?*, jossa kaksi vastaajaa piti sosiaalista mediaa parhaana viestintäkanavana. Toinen heistä ehdotti myös LinkedIn -ryhmän perustamista. Lisäksi vastaukseksi annettiin *”kohdennetut tilaisuudet”* ja *”Muu, mikä?”*

Mikä kanava sopii parhaiten viestintään?

Kuvio 14. Parhaat viestintäkanavat

2.9. Vapaa sana

Kyselyn varsinaisten kysymysten lisäksi vastaajille annettiin mahdollisuus esittää vielä muita kehittämisehdotuksia tai antaa palautetta toiminnasta. Vastauksia saatiin vain neljä ja ne on esitetty suorina lainauksina alla.

”Sähköpostit tulevat usein roskapostiin, voisiko sille tehdä jotain?”

”Mahdollisesti voisi olla jotain yhteisrahoitteisia tutkimuksia esim. sään äärioloihin varautumisesta?”

”Verkostoa kehitettäessä tulee varmistaa, että sen laajenemisvauhti pysyy hallittavissa. On varmistettava verkoston tukihenkilöiden riittävä osallistuminen toimintaan ja mahdollisten alaryhmien pyörittämiseen.”

”Enemmän käytännön tukea ilmastotavoitteiden työstämisessä. Ehkä ei ole ollut kovin paljon tilaisuuksia Ilmastokumppaneille tai sitten en ole saanut kutsua? Tilaisuuksissa käytäntö ja arki vahvasti esille, pelkät juhlapuheet ei kiinnosta.”

Viimeisenä kohtana kyselyssä oli kaupungin elinkeino-osaston pyynnöstä extra-kohta, jossa vastaajilla oli mahdollisuus jättää yhteystiedot elinkeino-osaston yhteydenottoa varten. Yhteystietoja ei yhdistetty muihin vastauksiin ja ne toimitettiin elinkeino-osastolle yhteistyön toteuttamiseksi.

2.10. Yhteenveto

Ilmastokumppaneiden kyselyn vastausprosentti oli 31,4 %. Vastaajien joukossa oli sekä pitkään verkostossa mukana olleita, että vastikään liittyneitä. Kyselyn tuloksia tarkastellessa on huomiotava, että suurin osa vastaajajoukosta on todennäköisesti tavallista kiinnostuneempia ilmastoasioista toimiessaan Ilmastokumppanit -verkoston yhteyshenkilönä. Tulokset kuvaavat siis yksittäisten henkilöiden mielipidettä, eivätkä koko yrityksen tai organisaation mielipidettä. Kyselyn tulokset eivät ole absoluuttisia totuuksia, vaan enemmänkin toiveita, ehdotuksia ja mielipiteitä. Siksi vastauksia ei voida lukea yksiselitteisesti niin, että eniten vastauksia saanut vastausvaihtoehto olisi paras tai kannattaisi toteuttaa. Kyselyn tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää Ilmastokumppaneiden toiminnan suunnittelussa ja kokeilla erilaisia ehdotettuja toimintamuotoja.

Kaikki vastaajat olivat osallistuneet verkoston toimintaan jollain tavalla.

Verkoston jäseneksi on liittynyt tyypillisimmin vastuullisen yritysbrändin vahvistamiseksi ja kaupunkiyhteistyön tiivistämiseksi. Kaikki vastaajat olivat osallistuneet verkoston toimintaan jollain tavalla. Suurin osa ilmoitti tehneensä ilmastositoumuksen (88 %) ja raportoineensa niistä (56 %). Lisäksi noin puolet vastaajista oli osallistunut vuosiseminaariin ja/tai aamukahvitilaisuuksiin. Ilmastokumppanit -verkoston toimintaa kohtaan ei juurikaan ole ollut odotuksia. Vuosiseminaari ja Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman valmistelu oli koettu mielekkääksi, ja sen sijaan tyytymättömyyttä aiheutti raportointivelvoite, käytännön toiminnan puute, löyhät ilmastositoumukset ja ylipäätään löyhä toiminta. Verkoston toiminnalta kaivattaisiin lisää konkretiaa, parhaiden käytäntöjen jakamista, vinkkejä, yhteisiä tekoja ja julkilausumia. Myös yhteisiä työpajoja ja lisätukea ilmastositoumusten sparraamiseen ehdotettiin. NPS-lukuun perustuen 37,5 % suosittelisi verkostoa muille saman toimialan yrityksille, 37,5 % suhtautui neutraalisti ja 25 % ei suosittelisi verkostoa.

Verkoston avoimuutta kaiken kokoisille toimijoille kannatti 62,5 % vastaajista. Keskeisimpinä perusteluina nähtiin, että suuret tarvitsevat avuksi pieniä ja innovatiivisia start-uppeja, joilta myös isot yritykset voivat oppia. Lisäksi kaikkien ilmastoteot ovat tärkeitä, eikä ketään saa siksi jättää ulkopuolelle. Pienet toimijat myös hyötyisivät eniten verkoston tuomasta tuesta omien rajallisten resurssien vuoksi. Verkoston avoimuutta ei kannattanut 12,5 %, sillä isompien toimijoiden nähtiin saavan enemmän aikaan. Lisäksi isojen ja pienten toimijoiden tarpeet ja mahdollisuudet ovat erilaisia. Vastaajista 25 % ei osannut vastata yksiselitteisesti, mutta perusteluissa nostettiin esille, että toiminnan tavoitteista riippuen verkoston avoimuus voisi olla mahdollista ja toisaalta pieniä yrityksiä voidaan tukea myös muilla tavoilla, kuin liittämällä tähän olemassa olevaan Ilmastokumppanit -verkostoon.

Pieniä yrityksiä voidaan tukea myös muilla tavoilla, kuin liittämällä tähän olemassa olevaan Ilmastokumppanit -verkostoon.

Ilmastositoumusten kriteereillä voitaisi saavuttaa vähimmäistaso toiminnassa ja mahdollisesti myös kannustaa sitoutumaan paremmin toimintaan. Kriteerinä voisi olla esimerkiksi konkreettisuus ja mittaamisvelvollisuus. Kriteereiden ei välttämättä tarvitsisi olla kovin tiukkoja, vaan esimerkiksi teemakohtaisia, jotta olisivat edes vähän yhtenäisempiä. Sitoumuksista osa voisi myös olla yhteisiä ja osa yritysten omia. Sitoumusten linkittäminen Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan nähtiin myös mahdollisena esimerkiksi otsikkotasolla. Tällöin Ilmastokumppaneiden sitoumuksia voitaisi seurata osana toimenpideohjelmaa ja tunnistaa mahdollisia kehittämiskohteita, joihin yritykset voisivat omatoimisesti tarttua. Samalla myös onnistumisista voitaisi palkita. Yhtymäkohtien avulla yritykset voisivat tehokkaammin auttaa hiilineutraalin Helsingin luomisessa, mutta se edellyttää seurantatyökalujen kehittämistä ja avaamista myös yritysten käyttöön. Ilmastositoumusten kriteerit nähtiin ongelmallisena sen vuoksi, että yritykset ja toimialat ovat erilaisia ja kaipaavat joustavuutta. Lisäksi joustavuuden hyötynä nähtiin se, että moni yritys on jäsenenä muissa verkostoissa, tai yrityksellä on jo olemassa omat strategiset ilmastotavoitteet. Ei siis ole välttämättä järkevää tehdä uusia sitoumuksia tai tavoitteita vain verkostoa varten. Tiukat kriteerit saattavat myös karkottaa uusia yrityksiä tulemasta verkostoon. Ilmastositoumuksia voisi yhdenmukaistaa myös järjestämällä tilaisuuksia niiden laatimisesta tai kokoamalla oppaan aiheesta.

Ei ole välttämättä järkevää tehdä uusia sitoumuksia tai tavoitteita vain verkostoa varten.

Vastausten perusteella hiilineutraali Helsinki toteutetaan yhteistyössä ja Ilmastokumppanit ovat valmiita tekemään konkreettisia toimenpiteitä. Tällä hetkellä kaupungin ajankohtaisasioista eniten kiinnostusta herättää juurikin Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma. Ilmastositoumusten kevyt linkittäminen toimenpideohjelmaan nähtiin yleisesti hyvänä ajatuksena. Hiilineutraaliuden edistämiseksi nähtiin hyödyllisenä, että kaupunki esittelisi toimenpideohjelmaan liittyviä konkreettisia toimenpiteitä ja konkreettisia vaikutuksia eri teemojen kautta. Tällöin yritykset voisivat ymmärtää paremmin toimintaympäristön muutoksia ja kehittää kaupungin tarpeita vastaavia ratkaisuja ja palveluita. Myöskään pelkkä kaupungin ja ilmastokumppaneiden välinen yhteistyö ei riitä, vaan tarvitaan entistä enemmän myös yhteistyötä Ilmastokumppanit -verkoston yritysten ja organisaatioiden välille.

Ilmastokumppanit -verkostolta toivottiin erityisesti yhteistyötä kaupungin kanssa ja tiedon vaihtoa parhaista käytännöistä. Käytännössä nämä toteutetaan erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Kysymyksen osalta ehdotettiin aamukahvitilaisuuksia, työpajoja, opintomatkoja, koulutuksia ja seminaareja. Tilaisuuksilta toivottiin erityisesti konkreettisuutta sekä verkostoitumista, tietoa ja kokemuksia, apua ilmastositoumuksiin, käytännön ongelmien ratkaisua, parhaita käytäntöjä, vinkkejä, neuvoja ja opastusta, ohjelmavalmistelua, yhteiskehittämistä ja yhteisiä hankkeita sekä tietoa kaupungin tavoitteista, kestävästä hankinnoista, testialustoista ja Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmasta. Viestintäkanavista mieluisimmiksi koettiin uutiskirje ja sähköposti.

3. Johtopäätökset

Toteutetun haastattelun ja kyselyn perusteella Ilmastokumppanit -verkosto on oikeansuuntainen yhteistyömuoto kaupungin ja elinkeinoelämän välillä. Toiminnassa on nykyisellään paljon hyviä ominaisuuksia, mutta verkostoa kehittämällä siitä voitaisi saada entistäkin enemmän irti. Parhaimmillaan se voisi tuottaa koko Helsingin alueelle elinvoimaa ja edistää uusien innovaatioiden syntymistä alueella. Verkosto voisi nousta keskeiseksi tekijäksi hiilineutraalin Helsingin, hiilineutraalin Uudenmaan ja myös hiilineutraalin Suomen toteuttamisessa. Verkostossa on potentiaalia levitä myös muualle Suomeen ja innostaa yrityksiä ja yhteisöjä ilmastotekoihin. Verkoston kautta voidaan myös ratkaisevasti vaikuttaa ilmastotietoisuuden lisääntymiseen.

Verkoston kehittäminen vaatii kuitenkin resursseja. Ensin on selvitettävä, mitä toiminnalla halutaan saada aikaan, mitä tavoitellaan ja minkälaiset arvot ovat taustalla. Ratkaisevassa osassa on toimintaan käytettävissä olevien resurssien kartoittaminen ja mahdollinen vastuun jakaminen eri toimijoiden kesken. Kun tavoitteet ja käytettävissä olevat resurssit ovat tiedossa, voidaan miettiä tarkempia rakenteita toiminnalle.

Kun tavoitteet ja käytettävissä olevat resurssit ovat tiedossa, voidaan miettiä tarkempia rakenteita toiminnalle.

Lähtökohtaisesti Ilmastokumppanit -verkostoa ei kuitenkaan tunneta Helsingin kaupunkikonsernissa riittävän hyvin. Se hankaloittaa verkoston hyödyntämispotentiaalin kasvua, sillä verkostoa ei osata lähestyä erilaisilla yhteistyöehdotuksilla. Toiminta ja sen aktiivisuus nojaa tällä hetkellä pitkälti Ilmastokumppaneiden koordinaattoriin, jonka vastuulla on koko toiminnan suunnittelu ja koordinointi. Haastattelujen tulosten perusteella toiminnan koordinoitivastuuta voisi jakaa ohjaus- tai suunnitteluryhmän kesken, jolloin toimintaan saataisi myös laajempaa perspektiiviä. Mahdollisessa suunnitteluryhmässä voisi olla kaupungin työntekijöitä, Ilmastokumppanit -verkoston jäseniä sekä muita aktiivisia ilmastoteeman ympärillä toimivia henkilöitä. Vaihtoehtoisesti toimintaa voidaan koordinoida nykyisellä mallilla, mikäli sen todetaan palvelevan edelleen toiminnan tavoitteita. Suunnittelussa voidaan hyödyntää myös säännöllisesti toteutettavia kyselyitä tai järjestää esimerkiksi kaikille avoimia suunnittelutilaisuuksia Ilmastokumppaneiden tapahtumien yhteydessä.

”Ilmastokumppanit voisivat toimia eräänlaisena liimana kaupunkiekosysteemin eri toimijoiden välillä ja edistää sitä kautta maailman toimivimman kaupungin syntymistä.”

Haastattelujen mukaan Helsingin kaupunki työntekijöineen voisi tarjota verkostolle tietoa muun muassa Helsingin ajankohtaisista asioista, tulevista ja toteutuneista hankkeista, näkemyksiä Helsingin tulevaisuudesta, erilaisia toiminta-alustoja, markkinointia ja ilmastotietoa. Verkostoon voidaan tuoda keskusteltavaksi ajankohtaisia kaupungin haasteita ja ongelmia. Verkoston kautta voitaisi löytää myös yhteistyökumppaneita erilaisiin hankkeisiin ja kokeiluihin. Tämä vastaa myös Ilmastokumppaneiden esittämiä toiveita, sillä verkostolta toivottiin erityisesti yhteistyötä kaupungin kanssa ja tiedon vaihtoa parhaista käytännöistä. Ilmastokumppanit toivoivat tilaisuuksilta erityisesti konkreettisuutta sekä verkostoitumista, tietoa ja kokemuksia, apua ilmastositoumuksiin, käytännön ongelmien ratkaisua, parhaita käytäntöjä, vinkkejä, neuvoja ja opastusta, ohjelmavalmisteluja, yhteiskehittämistä ja yhteisiä hankkeita sekä tietoa kaupungin tavoitteista, kestävästä hankinnoista, testialustoista ja Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmasta.

Kaupungin työntekijät totesivat haastatteluissa, että Ilmastokumppanit -verkosto olisi hyvä yhteistyöfoorumi ja alusta konkreettiselle tekemiselle. Myös Ilmastokumppanit kaipasivat toiminnalta nykyistä enemmän konkreettisempaa toimintaa, parhaiden käytäntöjen jakamista, vinkkejä ja yhteisiä tekoja. Jotta toiminnasta saadaan entistä konkreettisempaa, täytyy keskustelua käydä kaupungin työntekijöiden kanssa vielä tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin eri teemojen osalta. Tätä keskustelua voidaan käydä myös Ilmastokumppaneiden tilaisuuksissa. Konkreettisen yhteistyön edistäminen vaatii joka tapauksessa aktiivista eri toimijoiden saattamista yhteen. Yhteistyön lisäämistä helpottaisi myös nykyistä tehokkaampi viestintä ja Ilmastokumppanit -verkoston tunnetumaksi tekeminen niin kaupungin sisällä kuin koko Helsingissä.

Verkoston ollessa avoin kaikille, tapahtumia voisi luokitella teemakohtaisesti tai luoda jopa teemakohtaiset alaverkostot.

Verkoston avaamista pienille yrityksille kannattaa harkita, sillä sekä kyselyssä että haastattelussa suurin osa vastaajista kannatti verkoston avoimuutta. Näkemystä perusteltiin sillä, että kaikkien ilmastoteot ovat tärkeitä ja innovatiivisimmat ideat lähtevät usein pieniltä yrityksiltä. Verkoston avoimuus voisi lisätä myös yhteistyötä yritysten välillä ja siten parhaimmat käytännöt leviäisivät laajemmalle. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että toiminnassa kaupunkiorganisaation ei tarvitse olla aina se, joka hyötyy jollain tavalla. Sen sijaan taustalla on oltava yhteisesti hyväksytyt tavoitteet ja arvot, joiden pohjalta verkosto toimii. Verkoston ollessa avoin kaikille, tapahtumia voisi luokitella teemakohtaisesti tai luoda jopa teemakohtaiset alaverkostot. Hyvänä vaihtoehtona nykyisen verkoston avoimuudelle on myös pienille yrityksille oman ohjelman tai verkoston perustaminen. Tärkeänä pidettiin sitä, että kaikille yrityksille olisi tarjolla jonkinlaista ilmastotukea, sillä erityisesti pienet yritykset hyötyisivät verkoston tuesta omien rajallisten resurssien vuoksi.

Mikäli verkosto kasvaa, myös toimintatapoja on muutettava, jotta se säilyy kaikille mielekkäänä. Ratkaisuna voisi olla teemakohtaiset tilaisuudet tai pienten ja isojen tilaisuudet erikseen. Tilaisuudesta riippuen osallistujamäärää voisi myös rajoittaa. Seminaarit ja muut tiedon jakamiseen perustuvat tilaisuudet voisivat olla kaikille yhteisiä. Tilaisuuksia kannattaa joka tapauksessa suunnitella yhdessä eri toimijoiden kanssa, jolloin myös suunnittelu- ja koordinoitavuutta voidaan jakaa ja tilaisuuksista saadaan monipuolisempia. Tilaisuuksissa kannattaa hyödyntää myös Ilmastokumppanit -verkoston jäseniä ja antaa heille puheenvuoroja käytännön vinkkien ja kokemusten jakamiseen. Ehkä Ilmastokumppanit voisi myös velvoittaa osallistumaan tapahtumien suunnitteluun tai sisällön luomiseen jo heti verkostoon liittyttäessä.

Verkoston mahdollisesti laajentuessa myös ilmastositoumusten raportointia on syytä kehittää. Vaihtoehtoisia tapoja lienee lukuisia, mutta raportointiväliä voi esimerkiksi harventaa tai tiettyjen alaverkostojen tai teemakohtaisten verkostojen raportointi olisi tiettyinä vuosina. Raportin koamisvastuun jakaminen lienee myös mahdollista.

Ilmastositoumusten tarkat kriteerit eivät näyttäytyneet kyselyn ja haastattelun tulosten perusteella tarpeenmukaisilta. Tiukat kriteerit saattavat karkottaa potentiaalisia Ilmastokumppanit -verkoston jäseniä ja jopa jättäytymään pois verkostosta. Ilmastokumppanit ovat kokeneet joustavat ilmastositoumukset hyvinä erityisesti sen vuoksi, että yrityksellä yleensä on jo hyviä, kunnianhimoisia tavoitteita strategioissa tai sitoumuksia on tehty muita vastaavia verkostoja varten. Sitoumusten tekeminen vain verkostoa varten ei todellisuudessa palvele ketään. Sen sijaan sitoumuksia voisi luokitella teemakohtaisesti otsikkotasolla, jotta ne saadaan linkitettyä Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan. Tällöin Ilmastokumppaneiden sitoumuksia voitaisi ristiinpeilata kaupungin tavoitteiden kanssa ja seurata osana toimenpideohjelmaa. Samalla voidaan tunnistaa mahdollisia kehittämiskohteita, joihin yritykset voisivat omatoimisesti tarttua. Myös onnistumisista voitaisi palkita. Yhtymäkohtien avulla yritykset voisivat tehokkaammin auttaa hiilineutraalin Helsingin luomisessa, mutta se edellyttää seurantatyökalujen kehittämistä ja avaamista myös yritysten käyttöön. Sitoumusten linkittäminen toimenpideohjelmaan voisi perustua myös vapaaehtoisuuteen. Sitoumusten yhtenäistäminen helpottaisi todennäköisesti myös raportoinnin toteuttamista. Osa sitoumuksista voisi myös olla kaikkien yhteisiä ja osa yritysten omia. Ilmastositoumuksia voisi yhdenmukaistaa myös järjestämällä tilaisuuksia niiden laatimisesta tai kokoamalla oppaan aiheesta.

Tulosten perusteella hiilineutraali Helsinki toteutetaan yhteistyössä ja Ilmastokumppanit ovat valmiita tekemään konkreettisia toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi. Myös kaupungin työntekijät ilmaisivat halukkuutensa yhteistyön kehittämiseen. Lisäksi hiilineutraaliustavoitteen toteutuminen edellyttää verkoston laajentamista ja nykyistä suuremman joukon sitouttamista yhteisiin tavoitteisiin. Yhteistyötä tulee tehdä yli sektorirajojen yritysten välillä sekä yhdessä kaupungin kanssa. Ilmastokumppanit -verkostoa kehittämällä, se voisi olla ratkaisemassa monia ilmastoasioihin liittyviä haasteita ja ongelmia. Verkosto toimisi eräänlaisena ongelmanratkaisualustana, jossa eri toimijat yhdessä etsisivät ratkaisuja. Verkoston taustalle on tällöin saatava myös yhteinen arvopohja ja toiminnan tavoitteiden ja vision on oltava yhteinen.

Tehokkaalla viestinnällä ja toimenpiteiden kääntämisellä konkretiaksi kaupunki voi auttaa yrityksiä sopeutumaan muuttuvaan toimintaympäristöön sekä aktivoida yrityksiä kehittämään kaupungin tarpeita vastaavia ratkaisuja ja palveluita.

Hiilineutraalin Helsingin saavuttaminen edellyttää myös nykyistä tehokkaampaa viestintää ja markkinointia. Ilmastokumppanit kaipaavat ennen kaikkea lisää tietoa Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjemasta. Kaupungin tulee selvittää Ilmastokumppaneille, miten yritysten toimintaympäristö on muuttumassa konkreettisesti. Tehokkaalla viestinnällä ja toimenpiteiden kääntämisellä konkretiaksi kaupunki voi auttaa yrityksiä sopeutumaan muuttuvaan toimintaympäristöön sekä aktivoida yrityksiä kehittämään kaupungin tarpeita vastaavia ratkaisuja ja palveluita.

Liitteet

Liite 1. Haastattelun kysymykset

1. Oletko kuullut Ilmastokumppanit -verkostosta?

- a) Tunnen toiminnan hyvin
- b) Olen kuullut jotain toiminnasta
- c) Tiedän vain nimeltä
- d) En ole koskaan kuullutkaan

* Oletko Ilmastokumppaneiden sähköpostilistalla? Haluatko liittyä?

2. Teettekö jo yhteistyötä Ilmastokumppanit -verkoston toimijoiden kanssa?

3. Teettekö yhteistyötä muiden yritysten, organisaatioiden, tutkimuslaitosten tai korkeakoulujen kanssa?

➔ Minkälaista yhteistyö eri toimijoiden kanssa on?

4. Voisitko hyödyntää Ilmastokumppanit -verkostoa omassa työssänne tai oman työn kehittämisessä? Miten?

5. Mitä te voisitte tarjota Ilmastokumppaneille?

6. Pitäisikö verkoston olla avoin kaiken kokoisille yrityksille?

7. Millaista yhteistyötä kaupungin ja yritysten tulisi tehdä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi? Tavoitteena hiilineutraali Helsinki vuonan 2035.

8. Tuleeko mieleenne muita kehittämis ehdotuksia Ilmastokumppaneiden toimintaan liittyen tai jotain muita toiveita? Sana on vapaa.

Liite 2. Ilmastokumppanit -verkoston toiminnan nykyinen tarkoitus ja keskeisimmät tavoitteet

Ilmastokumppaneiden toiminta

- Yhteistyötä Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän välillä
 - o Ilmastokumppaneiksi liittyvät yritykset kirjoittavat ilmastositoumuksen, jossa yritys nimeää omat ilmastotavoitteensa
- Ilmastokumppaneiden tavoitteena on:
 - o Luoda uusia toimintatapoja ja liiketoimintamahdollisuuksia
 - o Lisätä uudenlaista ja innostavaa yhteistyötä kaupunkialueen päästöjen vähentämiseksi
 - o Toimia näkyvästi ja viestiä parhaista tuloksista aktiivisesti
 - o Jakaa osaamista parhaista käytännöistä
- Vuosittaisen seminaarin lisäksi verkosto järjestää aamukahvitilaisuuksia sekä työpajoja esimerkiksi logistiikasta ja energiansäästöstä. Lisäksi esimerkiksi HNH2035-toimenpideohjelman suunnittelussa mukana.

Liite 3. Ilmastokumppaneille toteutettu QuestBack-kysely

Ilmastokumppaneiden kysely

Ilmastokumppaneiden toimintaa kehitetään vastaamaan paremmin verkoston jäsenten toiveisiin. Haluaisimme kuulla ajatuksianne verkoston nykyisestä toiminnasta ja mahdollisista kehittämiskoh-teista. Vastaaminen vie aikaa noin 5 minuuttia ja kyselyyn vastataan nimettömänä.

*Tähdellä merkityt kysymykset ovat pakollisia.

TAUSTATIEDOT

* 1. Kuinka kauan olette olleet Ilmastokumppanit -verkoston jäsen?

* 2. Mikä sai liittymään jäseneksi? Valitse enintään 2 tärkeintä.

- ☐ Yhteistyökumppaneiden löytäminen
- ☐ Kaupunkiyhteistyön tiivistäminen
- ☐ Oman liiketoiminnan kehittäminen
- ☐ Ilmastotietoisuuden lisääminen omassa yrityksessä
- ☐ Vastuullisen yritysbrändin vahvistaminen
- ☐ Muu, mikä?

*** 3. Miten olette osallistuneet toimintaan?**

- ☐ Ilmastositoumukset
- ☐ Raportointi
- ☐ Vuosiseminaarit
- ☐ Aamukahvitilaisuudet
- ☐ Hiilineutraali Helsinki 2035-toimenpideohjelman valmistelu
- ☐ Yhteiset hankkeet
- ☐ Muu, mikä?

*** 4. Ilmastokumppaneiden toiminta on vastannut odotuksia**

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Ei samaa eikä eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä

*** Perustelut**

5. Kuinka todennäköistä on, että suosittelette Ilmastokumppanit-verkoston jäsenyyttä oman toimialanne yrityksille? 0 = en suosittele 10 = suositteisin ehdottomasti

- ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10

VERKOSTON JÄSENYYS

*** 6. Pitäisikö ilmastokumppanit -verkoston olla avoin kaiken kokoisille yrityksille ja organisaatioille?**

Verkostoon on päässyt toistaiseksi vain keskisuuret ja suuret yritykset, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut.

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Perustelut

*** 7. Pitäisikö ilmastositoumuksille olla nykyistä tarkemmat kriteerit?**

Nykyisin Ilmastokumppaneiden jäsenet määrittelevät itse oman organisaationsa ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät tavoitteet valitsemalleen aikavälille.

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Perustelut

8. Helsingin kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Millä tavoin ilmastokumppanit voisivat osallistua kaupungin hiilineutraaliutta tukeviin toimenpiteisiin? Voisiko esimerkiksi ilmastokumppanien tekemiä sitoumuksia linkittää enemmän ohjelman tavoitteisiin?

KEHITTÄMINEN

*** 9. Minkälaisista kaupungin ajankohtaisista asioista olisitte kiinnostuneita?**

- ☐ Kaupungin testialustat
- ☐ EU-hankkeet
- ☐ Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma
- ☐ Muu, mikä?

*** 10. Mitä toivoisitte ilmastokumppaneilta? Valitse enintään 3 tärkeintä.**

- ☐ Yhteistyötä yritysten kanssa
- ☐ Yhteistyötä kaupungin kanssa
- ☐ Enemmän erilaisia tilaisuuksia; minkälaisia?
- ☐ Ajankohtaista ilmastotietoa asiantuntijoilta
- ☐ Ilmastotietoisuuden lisääntymistä oman yrityksen sisällä
- ☐ Tiedon vaihtoa parhaista käytännöistä
- ☐ Näkyvyyttä omalle yritykselle
- ☐ Muu, mikä?

Perustelut

*** 11. Mikä kanava sopii parhaiten viestintään?**

- ☐ Sähköposti
- ☐ Uutiskirje
- ☐ Ilmastokumppaneiden verkkosivut
- ☐ Muu, mikä?

*** 12. Minkälaiseen ilmastokumppaneiden toimintaan haluaisit itse osallistua?**

13. Tuleeko mieleesi muita kehittämisehdotuksia? Sana on vapaa!

14. Helsinki haluaa tiivistää yhteydenpitoaan ja yhteistyötään keskeisten helsinkiläisten yritysten kanssa. Kiinnostaako teitä osallistua kaupungin ja yritysten väliseen yhteistyöhön Ilmastokumppanit-verkoston jäsenyyden lisäksi muulla tavalla? Voit halutessasi jättää tähän yhteystietosi, jotta kaupungin elinkeino-osasto voi olla teihin yhteydessä yhteistyöhön liittyen. Yhteystietoja ei yhdistetä muihin vastauksiin.

Kuvailulehti

Tekijä	Heta Itämäki
Nimike	Ilmastokumppanit: kehittämistarpeita ja -ehdotuksia
Sarjan nimike	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön aineistoja
Sarjanumero	2020:10
Julkaisuaika	09:2020
Sivuja	45
Liitteitä	3
ISBN	978-952-331-828-1
ISSN	2489-4257 (verkkojulkaisu)
Kieli, koko teos	Suomi
Kieli, yhteenveto	Suomi

Tiivistelmä:

Ilmastokumppanit -verkosto on Helsingin kaupungin toimesta perustettu kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyöverkosto. Ilmastokumppanit -verkoston tavoitteena on luoda uusia toimintatapoja ja liiketoimintamahdollisuuksia, lisätä uudenlaista ja innostavaa yhteistyötä kaupunkialueen päästöjen vähentämiseksi, toimia näkyvästi ja viestiä tuloksista aktiivisesti sekä jakaa osaamista parhaista käytännöistä. Helsingin kaupungin kunnianhimoisen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen myötä myös Ilmastokumppanit -verkoston toiminnan kehittämismahdollisuuksia haluttiin selvittää. Selvitys valmistui keväällä 2019.

Selvityksen perusteella Ilmastokumppanit -verkosto on oikeansuuntainen yhteistyömuoto kaupungin ja elinkeinoelämän välillä. Toiminnassa on nykyisellään paljon hyviä ominaisuuksia, mutta verkostoa kehittämällä siitä voitaisi saada entistäkin enemmän irti. Parhaimmillaan se voisi tuottaa koko Helsingin alueelle elinvoimaa ja edistää uusien innovaatioiden syntymistä alueella. Verkosto voi nousta keskeiseksi tekijäksi myös hiilineutraalin Helsingin, hiilineutraalin Uudenmaan ja jopa hiilineutraalin Suomen toteuttamisessa. Verkostossa on potentiaalia levitä myös muualle Suomeen ja innostaa yrityksiä ja yhteisöjä ilmastotekoihin. Verkoston kautta voidaan myös ratkaisevasti vaikuttaa ilmastotietoisuuden lisääntymiseen.

Selvitykseen on koottu Helsingin kaupunkikonsernin työntekijöiden sekä Ilmastokumppanit -verkoston jäsenten näkemyksiä verkoston kehittämistarpeista. Keskeisimmät konkreettiset huomiot ovat koottu yhteenveto -kappaleisiin. Lisäksi johtopäätöksissä on ristiinpeilattu haastattelujen ja kyselyn tulosten keskeisimpiä huomioita. Selvityksen kehittämissuhteita voidaan hyödyntää myös muissa vastaavissa verkostoissa.

Avainsanat: ilmastokumppanit, kumppanuudet, verkostot, yritysyhteistyö

